

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Kétnyelvű általános iskola
TÖRTÉNELEM
Tanterv

6. osztály: 35 óra
7. osztály: 70 óra
8. osztály: 70 óra
9. osztály: 64 óra
ÖSSZESEN: 239 óra

Általános iskolai program

TÖRTÉNELEM

Tanterv

A tantárgyi bizottság tagjai, szerők:

Vojko Kunaver, Zavod RS za šolstvo, elnök

mag. **Vilma Brodnik**, Zavod RS za šolstvo

Bernarda Gaber, Zavod RS za šolstvo

dr. **Dragan Potočnik**, Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta dr. Aleš Gabrič, Inštitut za novejšo zgodovino

mag. **Marjeta Šifrer**, Osnovna šola Naklo

Marjan Rode, Osnovna šola Bičevje

Elissa Tawitian, Osnovna šola Ivana Cankarja Vrhnika

mag. **Jelka Razpotnik**, Društvo učiteljev zgodovine Slovenije

A tantervet szakmailag bírálta:

Magdalena Bohneč, Dvojezična osnovna šola I Lendava

Szerkesztette:

dr. **Danijela Trškan**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

mag. **Andreja Polanšek**, Osnovna šola Križe

Helyesbítések:

mag. **Vilma Brodnik**, Zavod RS za šolstvo

Vojko Kunaver, Zavod RS za šolstvo

Szerkesztette: **Alenka Štrukelj**

A szlovén szöveg nyelvi lektora: **Nataša Purkat, Lektor'ca**

Magyar nyelvre fordította: **Štampah Miha**

A magyar szöveg szaklektora: **Tomšič Tibor**

A magyar szöveg nyelvi lektora: **dr. Gróf Annamária**

Kiadta: Ministrstvo RS za izobraževanje, znanost in šport//SzK Oktatási és Sportminisztériuma, Zavod RS za šolstvo/ SzK Oktatási Intézete

A minisztérium részéről: dr. **Simona Kustec**

Az intézet részéről: dr. **Vinko Logaj**

1., kiegészített online kiadás

Ljubljana, 2022

URL hozzáférés: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacti/obvezni/Narodno-mesano-obmocje-Prekmurja/UN_zgo_DOS_prevod.docx

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

COBISS.SI-ID [133172995](#)

ISBN 978-961-03-0763-1 (PDF)

Az frissített történelem tantárgytantervét, amely a kétnyelvű általános iskolákra vonatkozik, a Történelem Tantárgy Tantervét Frissítő Tantárgyi Bizottság frissítette. A munka során a Szlovén Köztársaság Általános Oktatási Szaktanácsának 25. ülésén elfogadott 1999-es évi történelem tantárgya kétnyelvű iskolában lévő tantervből indult ki. A frissített tantervet a SZK Általános Oktatásának Szaktanácsa a 114. ülésén fogadta el, 2008-ban, a 140. ülésén pedig, 2011. szeptember 17-én, ismertette a jelen tanterv tartalmi és szerkesztői javításait.

TARTALOMJEGYZÉK

1 A tantárgy meghatározása	4
2 A tantárgy általános céljai	5
3 Operatív célok és tartalmak	7
3.1 A 6. osztály céljai és tartalmai	7
3.2 A 7. osztály céljai és tartalmai	10
3.3 A 8. osztály céljai és tartalmai	18
3.4 A 9. osztály céljai és tartalmai	28
4 Követelmények	35
4.1 A 6. osztály követelményei	35
4.2 A 7. osztály követelményei	36
4.3 A 8. osztály követelményei	39
4.4 A 9. osztály követelményei	42
4.5 Követelmények, amelyek minden kötelező és választható témára vonatkozna	44
5 Módszertani ajánlások	46
5.1 A tantárgy céljainak elérése	46
5.2 Individualizáció és differenciálás	47
5.3 Tantárgyközi kapcsolatok	47
5.4 Tudásellenőrzés és –felmérés	49

1. A TANTÁRGY MEGHATÁROZÁSA

A történelem az általános iskolában a 6–9. osztályban kötelező tantárgy. A tanterv a tanulási célokkal és a nevelési folyamatokkal összhangban készült úgy, hogy a történelem tantárgy tanulási céljainak és az általános iskolai oktatásnak megfeleljen. A történelem tanítása fokozza a tanulóknak a szlovén, illetve a magyar¹ nemzet és térség, valamint az egész emberi társadalom történelme iránti érdeklődést. A tanulók a tantárgy által a legfontosabb szlovén, magyar, európai és világtörténelmi, valamint helyi, regionális eseményekkel, jelenségekkel, folyamatokkal ismerkednek, és tanulmányozzák, vizsgálják azokat.

Az emberi történelem egyes korszakaiban számos különböző példa és eset segíti az élet, illetve az ember működésének, gondolatiságának és kreativitásának a megértését, valamint lehetővé teszi az „én” megismerését és megértését egyénként és a helyi közösség, valamint a társadalom tagjaként. A történelmi tudás nagy mértékben hat a tanuló véleményformálására és értékrendszerére. Ebből kifolyólag az órákon olyan példák és eseteknek kell szerepelniük, amelyeket több perspektívát átfogó történelmi források felhasználásával, valamint a különféle szakirodalomból származó eltérő értelmezések felhasználásával lehet feldolgozni. A tanulók a tanórák során csiszolják az egyszerű történelmi kutatás készségét a különféle médiából származó különböző történelmi források feldolgozásával, amelyekben bizonyítékokat és érveket találnak a saját következtetéseik, nézőpontjuk, valamint véleményük kialakításához, illetve megvédéséhez.

A tanterv úgy készült, hogy a tanár a tanulók érdeklődésének megfelelően választhatja, bővítheti, mélyítheti a témákat. A tartalmak körülbelül 75 százaléka kötelező, 25 százalékukat pedig a tanár a tanulókkal együtt, illetve az érdeklődési körüknek megfelelően, valamint saját szakmai belátása szerint választ ki.

A tanterv tematikusan és időrendi sorrendben halad a régebbi történelmi korszakoktól a közelmúltig. A 6. és a 9. osztályban a tematikus megközelítés érvényesül inkább, míg a 7. és a 8. osztályban a témaköröket inkább enciklopédikusan, a kötelező és választható tematikák szerint rendezték. A jelen történelem tanterv megtervezésekor az 1999-es tanterv szolgáltatta az alapot. A frissítések és változások pedig főleg a szakmai felismerések, a speciális módszertan és a tanárok miatt történtek. A témakörök egy részét kötelezően választhatóvá kellett tenni, így a korszerű didaktikai megközelítések alkalmazásával lehetővé vált a tanuló aktívabb szerepvállalása, valamint a különböző tudástípusok fejlesztése – a deklaratív (tartalmi) tudástól, a procedurális (készségek és képességek) tudásig –, amelyek a kapcsolatok fejlesztésére, az attitűdökre, a magatartásra és az álláspontokra vonatkoznak. A tanterv magába foglalja az oktatási követelményekre vonatkozó kritériumokat, ahol a minimális oktatási követelményeket is meghatározzák, amelyeket a tanulóknak az általános iskola második és a harmadik nevelési-oktatási szakaszában el kell sajátítaniuk.

A tanterv folyamattervezése számos tevékenység beépítését teszi lehetővé különböző didaktikai módszerekből merítve, amelyek a tantervekben és azon kívül, tanulmányi kirándulások, történelmi terepmunka, valamint projekt munka stb. során megvalósíthatóak.

¹ A frissítések alá vannak húzva.

2. A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJAI

A tanulók képesek:

- elsajátítani, bővíteni és elmélyíteni a világ, az európai, a regionális, valamint a nemzeti történelem legfontosabb eseményeinek, jelenségeinek és folyamatainak az ismeretét, és fejleszteni a történelmi fogalmak használatának a képességét;
- elsajátítani, elmélyíteni és bővíteni ismereteiket az ember mindennapi életéről, munkájáról és életfelfogásáról az egyes történelmi korszakokban, valamint ezek változásainak az okairól;
- a különböző életmódok összehasonlítására a szlovéniai, magyarországi és külföldi tanulókkal való kapcsolattartás révén;
- fejleszteni az időbeli és térbeli tájékozódás képességeit;
- különféle történelmi források felhasználásával és azokból tanulva felhasználni a történelmi kutatási módszerek egyszerű alkalmazásának a készségeit, a tanulók életkorához és képességeihez igazítva;
- az emberek múltjának kutatására és megismerésére, fejleszteni a különböző történelmi forrásokból és szakirodalomból származó hasznos és hiteles adatok és bizonyítékok elemzésének, szintetizálásának és értelmezésének a képességét;
- fejleszteni a független, megalapozott következtetések, nézetek, vélemények és álláspontok kialakításának a képességét, a különböző nézőpontokba való beleélést, valamint eredeti javaslatokat és megoldásokat megtervezni;
- saját lehetőségeikhez mérten fejleszteni az informatika (IT) segítségével a történelmi források és információk felhasználásának a készségeit;
- sokféle és több szempontú történelmi forrásokból tanulva fejleszteni a múltbeli és a jelen történelmi események, jelenségek és folyamatok kritikus értékelésének és magyarázatának a képességét;
- kifejleszteni a különféle történelemszemléleteknek, ill. a történelem értelmezésének a befogadását, és megérteni ezeket, illetve hogy miért léteznek;
- kifejleszteni az önálló választások és döntések meghozatalának a képességét, illetve a történelemmel kapcsolatos nézeteiket;
- különböző módon bemutatni a tudásukat: szóban, írásban, grafikailag, szemléletesen, az informatika által stb.;
- a nemzeti identitás és a nemzeti hovatartozás tudatosságának kialakítására a szlovén és a magyar történelem ismereteinek megszerzése, elmélyítése és terjesztése mellett;
- a szlovén nemzetén belül és a szomszédos nemzetekkel karöltve hangsúlyozni a pozitív kulturális hatások jelentőségét;
- a helytörténet példái alapján értékelni a kulturális örökség megőrzésének és védelmének a jelentőségét, és kialakítani egy felelős környezetvédelmi viszonyulást;
- értékelni a könyvtárak, múzeumok és levéltárak jelentőségét;
- fejleszteni a nemek közötti egyenlőséget;
- fejleszteni pozitív hozzáállásukat a sajátos igényű emberekkel szemben;
- fejleszteni a különféle kultúrák, vallások, fajok és közösségek megértésének és tiszteletben tartásának a képességét;
- elítélni az emberiség elleni bűncselekményeket, a népirtásokat, a holokausztot és az emberi jogok tömeges megsértésének egyéb formáit;
- elítélni azon politikai rendszereket, amelyek nem tisztelik az emberi jogokat;

- a modern demokratikus társadalom életében releváns értékek iránti fogékonyság kialakítására: toleranciára az egymás közti viszonyokban, a különbségek és a sokszínűség tiszteletben tartása, kölcsönös együttműködés, az emberi jogok és a demokratikus állampolgárság tiszteletben tartása;
- felkészülni az önálló és felelősségteljes magatartásra az életben egyénként, valamint a helyi közösség és társadalom tagjaiként is.

3. OPERATÍV CÉLOK ÉS TARTALMAK

A szabadon választott témák és célok a tantervben *dőlt betűs írással* szerepelnek. Javasoljuk, hogy a tanár a 6. évfolyamos tanulókkal együtt a kötelező témák mellett válasszon a négy szabadon választható témából legalább hármat, a 7. és 8. osztályban pedig minden kötelező témát követően válasszon a kettő vagy több választható téma közül legalább egyet. A 7. és a 8. osztályban így összesen tizennyolc témát dolgoznak fel, tíz kötelezőt és legalább nyolc választhatót. A 9. osztályban pedig a három kötelező témán kívül legalább egy további választható témát vitassanak meg a hárból.

3.1. A 6. osztály céljai és tartalmai

1. Kötelező téma: A MÚLT MARADVÁNYAI (ISMERKEDÜNK A TÖRTÉNELEMMEL)

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none">• leírják, milyen tudomány a történelem,• példákon szemléltetik, mit kutat a történelem;• felsorolják a nagyobb történelmi korszakokat,• elmagyarázzák, miért osztjuk a történelmet nagyobb korszakokra,• felsorolják az időszámítás különböző módjait, az évek és az időegységek számítását,• tudják, hogyan lehet meghatározni a megfelelő évtizedet, évszázadot és évezredet egy bizonyos történelmi évhez;• felsorolják a történelmi források fajtáit, és leírják a tulajdonságaikat,• elmagyarázzák a források jelentőségét a történelem szempontjából,• elmagyarázzák, mely intézmények őrzik a történelmi forrásokat,• felsorolnak néhány történelmi segédtudományt és egyéb tudományokat, valamint következtetnek azok jelentőségére a történelem szempontjából;• elmagyarázzák az írás kialakulásának az okait, és leírják az írás jelentőségét a történelemre vonatkoztatva,• példákat sorolnak fel a történelem folyamán megjelenő különböző	<ol style="list-style-type: none">1. Mit tanít és mi a történelem?<ul style="list-style-type: none">– A történelem mint tudomány– Mit kutat a történelem?2. A történelmi idő<ul style="list-style-type: none">– A történelmi korszakok– Az időszámítás3. Hogyan ismerkedünk a múlttal?<ul style="list-style-type: none">☐ Történelmi emlékek: írásos, szóbeli és tárgyi☐ Múzeumok, könyvtárak, levéltárak☐ A régészet jelentősége4. Az első írásoktól a nyomtatott könyvig<ul style="list-style-type: none">☐ A kőre véséstől az írásig (írásfajták)☐ Az íráshoz szükséges eszközök és anyagok a történelem során☐ A nyomtatás feltalálása és az első nyomtatott könyvek

<p>írásmódokra</p> <ul style="list-style-type: none"> • összehasonlítják az anyagokat, amelyekre írtak, • következtetnek a nyomtatás és a nyomtatott könyvek feltalálásának a jelentőségére az információ és ismeretek terjesztése és a múlt kutatása szempontjából. 	
--	--

2. Választható téma: AZ EMBER GONDOLKODIK, TEREMT ÉS ÉPÍT

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Példákat ismertetnek az egyes történelmi korszakokban az emberi lakóhelyekre és településekre, • <u>ismertetik a magyar építészet sajátosságait,</u> • összehasonlítják és elmagyarázzák a lakóhelyek közti hasonlóságokat és különbségeket egykor és ma, • megállapítják az építőanyagok fajtáit, és következtetnek a lakóhelyek céljára; • ismertetik egy kerék megtalálását a ljubljanai lápvidéken, • elmagyarázzák, miért a kerék az egyik legfontosabb találmány, • összehasonlítják a különböző találmányokat a történelem során, és következtetnek azok hatására az emberiség életének a változásában. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az emberi lakóhelyek építésének korszakonkénti áttekintése <ul style="list-style-type: none"> – Az egyszerű háztól a modern felhőkarcolóig – <u>A lakóhelyek formái Magyarországon</u> – Az építőanyagok fajtái 2. Találmányok <ul style="list-style-type: none"> – A kerék feltalálása és jelentősége a különféle tevékenységek fejlődése szempontjából – A legfontosabb találmányok általános történeti áttekintése

3. Választható téma: A TUDOMÁNY, A MŰVÉSZETEK ÉS A VALLÁSOSSÁG KEZDETE

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismertetik a tudomány megjelenésének okait az első fejlett kultúrák idején, • felsorolnak néhány tudományt, és ismertetik azok legfőbb eredményeit; • ismertetik a művészetek születésének az okait, • ismertetik az első fejlett kultúrák kultúrtörténeti emlékeinek a legfőbb jellemzőit; • elmagyarázzák a vallások kialakulásának az okait, • ismertetik az első fejlett kultúrák vallásainak a legfőbb jellemzőit. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. A tudomány kezdete az első fejlett kultúrák idején <ul style="list-style-type: none"> – Mumifikálás az ókori Egyiptomban és az orvostudomány kezdetei – A matematika és a csillagászat kezdetei 2. A művészetek kezdete az első fejlett kultúrák idején 3. A vallásosság kezdete az első fejlett kultúrák idején

4. Választható téma: ÉLETMÓD

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • összehasonlítják a család szerepét és jelentőségét a történelem során, • ismertetik a családok típusait a történelem során, • összehasonlítják a férfiak, a nők és a gyerekek helyzetét a történelem során, • ismertetik a gyereknevelés sajátosságait a történelem során; • összehasonlítják és ismertetik a különbségeket és a hasonlóságokat a vidéki és a városi élet között a történelem során; • <u>összehasonlítják a magyarok életmódjait a történelem során;</u> következtetnek a közösségekben élés szabályainak a fontosságára. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. A család a történelem során <ul style="list-style-type: none"> – A férfiak, a nők és a gyerekek helyzete és szerepe – A gyermeknevelés a történelem során 2. A vidéki és a városi élet egykor és ma 3. <u>A magyarok életmódjai a történelmi korszakokban</u> 4. A közösségekben és harmóniában élés szabályai (tolerancia, multikulturalizmus stb.)

5. Választható téma: KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • elmagyarázzák a kulturális és a természeti örökség fogalmak közti különbséget, • példákon keresztül vázolják a kulturális és a természeti örökséget, • helytörténeti példákkal leírják a kulturális örökség megőrzésének a jelentőségét, • megfogalmazzák saját tervüket egy, a szülővárosukból kiválasztott kultúrtörténeti emlék megőrzésére, • a mindennapi élet példáival bemutatják a különböző kultúrák iránti tisztelet jelentőségét, a különböző kultúrákkal szembeni tolerancia és az interkulturális együttműködés jelentőségét; • helytörténeti példákkal ismertetik a legismertebb szokásokat; • adatokat gyűjtenek a mai napig megőrzött kézműves mesterségekről, • példákkal ismertetik a kézműves mesterségeket, és leírják a termékeiket; • példákkal ismertetik, melyek a tipikus szlovén és magyar ételek, • összehasonlítják az étkezések módját egykor és ma. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kulturális örökség 2. Szokások 3. Kézműves mesterségek 4. Étkezés egykor és ma <ul style="list-style-type: none"> – Hagyományos szlovén és magyar ételek <p>Az étkezés kultúrája egykor és ma</p>

3.2. A 7. osztály céljai és tartalmi

1. Kötelező téma: AZ ŐSKORI EMBEREK

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismertetik a modern értelmes ember ember (homo sapiens) főbb jellemzőit, • elmagyarázzák, hogy a környezeti változások hogyan befolyásolták az emberi fejlődést; • ismertetik az életmód változását az őstörténet egyes szakaszaiban, és elmagyarázzák, miért történtek azok 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az állati őstől a homo sapiensig 2. Élet az őskorban <ul style="list-style-type: none"> – A vadászó-gyűjtögető életmód – A földművelők és állattenyésztők állandó

<ul style="list-style-type: none"> • ismertetik a tapasztalatok és az ismeretek felhalmozásának a jelentőségét az életkörülmények javítása érdekében, • következtetéseket vonnak le az őskori emberek főbb kulturális eredményeiről. 	<p>letelepedése</p> <ul style="list-style-type: none"> – A fémmegmunkálók jobb eszközöket és fegyvereket készítenek
--	--

2. Választható téma: AZ ŐSKOR A SZLOVÉN TÉRSÉGBEN

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismertetik az őskor különböző korszakainak főbb régészeti leleteit a mai Szlovénia területén; • példák segítségével következtetéseket vonnak le az életmód változásairól az egyes őskori korszakokban a mai Szlovénia területén, • elmagyarázzák a földrajzi adottságok és a szomszédos kultúrák hatását az egyén életmódjának a megváltoztatására és javítására az őskor különböző korszakaiban. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Régészeti lelőhelyek a szlovén térségben 2. A barlangoktól a cölöpházakon át a földvárakig

3. Választható téma: AZ ŐSKORI EMBER MŰVÉSZETE

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismertetik az őskori művészet főbb jellemzőit a barlangrajzok példái által; • ismertetik azokat a körülményeket, amelyek befolyásolták az őskori emberek szellemi képzetének ábrázolását a csontokon és a cserepeken található motívumok példáin; • a szitulaművészet példáinak segítségével leírják az őskori emberek életét. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Életkép-jelenetek a barlangrajzokon 2. Az őskori ember szellemi világa a csontok és a cserepek motívumain 3. Megosztott társadalom a szitulaművészet példáin

4. Kötelező téma: AZ ÓKORI EGYIPTOM ÉS A TERMÉKENY FÉLHOLD CIVILIZÁCIÓI

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none">ismertetik az első civilizációk megjelenésének a körülményeit,ismertetik az első államok társadalmi rendjének a jellemzőit;a termékeny félhold első civilizációinak példái által ismertetik a legfontosabb építészeti eredményeket és a tudomány főbb eredményeit,a termékeny félhold első civilizációinak a példái által leírják a vallási rendszert és a mitológiát.	<ol style="list-style-type: none">1. Az állam és az emberek2. Az első civilizációk építészeti eredményei és a tudományaik3. A vallás

5. Választható téma: AZ ÓKORI INDIA, KÍNA ÉS AMERIKA

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none">azonosítják a térképen, hol fejlődtek ki az ókori India, Kína és Amerika első civilizációi,elemzik az ókori India, Kína és Amerika első civilizációinak főbb eredményeit az építészet, a tudomány és a művészet területén;elemzik az ókori India, Kína és Amerika fő társadalmi és vallási jellemzőit.	<ol style="list-style-type: none">1. Építészet, tudomány, művészet2. Társadalom és vallás

6. Választható téma: AZ ÓKORI EGYIPTOM, MEZOPOTÁMIA ÉS A KÖZEL-KELET KULTURÁLIS ÖRÖKSÉGE

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> ismertetik a piramisok, templomok és egyéb nagy épületek építésének a történelmi körülményeit az ókori Kelet civilizációiban, elmagyarázzák az építkezések lefolyását az ókori Kelet civilizációiban, összehasonlítják az ókori Kelet civilizációinak különbségeit és hasonlóságait; ismertetik az írásfajtákat, amelyeket az ókori Kelet civilizációi használtak, összehasonlítják az ókori Kelet civilizációinak első írásos feljegyzéseit; összehasonlítják az ókori Kelet civilizációinak vallási hasonlóságait és különbségeit. 	<ol style="list-style-type: none"> Építészet, piramisok, templomok Hieroglifák, ékírás és az ábécé Az ókori Kelet politeizmusa és monoteizmusa

7. Kötelező téma: AZ ÓKORI GÖRÖGORSZÁG

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> ismertetik az ókori görög történelem korszakait, ismertetik a krétai és mükénéi kor jellemzőit mint az ókori görög civilizáció alapját; ismertetik Athén és Spárta városállamok főbb jellemzőit, összehasonlítják az athéni és a spártai társadalom különbségeit, és megtalálják a hasonlóságokat; ismertetik az első demokratikus berendezkedés jellemzőit; következtetnek az athéni demokrácia fontosságára a mai európai demokráciák szempontjából, alátámasztják az állítást, miszerint a klasszikus Görögország korszaka megalapozta az európai gondolkodást; 	<ol style="list-style-type: none"> A krétai és mükénéi kor mint az ókori görög civilizáció alapja A város történelmet ír: a spártai és az athéni társadalom Az első demokrácia A klasszikus Görögország korszaka lefekteti az európai gondolkodás alapjait A görögök közösségként és riválisként (a görög-perzsa és

<ul style="list-style-type: none"> ismertetik a görög–perzsa és a peloponnészoszi háborúk főbb jellemzőit; elemzik a görög kultúra elterjedésének okait a mediterrán térségben, ismertetik a hellenisztikus kultúra jellemzőit és eredményeit 	<p>a peloponnészoszi háborúk)</p> <p>6. Nagy Sándor összeköti a korabeli civilizációkat</p>
--	--

8. Kötelező téma: A RÓMAI ÁLLAM

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> ismertetik Róma városának a megalakulását; ismertetik a Római Birodalom megalakulásának az okait; összehasonlítják a Római Köztársaság és Császárság jellemzőit; elmagyarázzák a rómaiak által előidézett főbb változásokat a mai Szlovénia területén, ismertetik a főbb római kulturális emlékeket a mai Szlovénia területén; ismertetik a kereszténység fő üzeneteit és elterjedését a Földközi-tenger és Európa térségében. 	<ol style="list-style-type: none"> A város állammá válik Róma vagy Karthágó? A köztársaságtól a császárságig Rómaiak a mai Szlovénia területén A kereszténység kezdete és térnyerése

9. Választható téma: AZ ANTIK KORI KULTÚRA

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> ismertetik az antik kori vallás hatásait a kulturális alkotásokra, összehasonlítják a görög és a római kultúra hasonlóságait és különbségeit, elemzik a keresztény és a görög-római vallás közötti különbségeket, példákon keresztül elmagyarázzák a filozófia, a történelem és más tudományok jelentőségét a tudományos gondolkodásmód továbbfejlesztése szempontjából; összehasonlítják a görög színház és a 	<ol style="list-style-type: none"> Az antik kori vallás hatása a kultúrára Az antik kori tudomány és filozófia mint az európai gondolkodás alapjai A görög színház és a római cirkusz

római cirkusz jellemzőit; • ismertetik az ókori görögök és a rómaiak főbb építkezési vívmányait.	4. A római és a görög építészet
---	--

10. Választható téma: AZ ANTIK KORI GAZDASÁG

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • következtetnek a földrajzi adottságok hatására az ókori görögök és rómaiak gazdasági fejlődésében, • példák segítségével igazolják a tengerpart menti elhelyezkedés gazdasági hatásait, • ismertetik a városi gazdaság jellemzőit; • ismertetik a görög és a római pénzügyi rendszer jellemzőit, • ismertetik a kereskedelmi kapcsolatok hatását az életmód és a gondolkodás változására. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Földművelés és kézművesség <ul style="list-style-type: none"> – A földművelésből élt az antik kori lakosság többsége – A városok a kézművesek és a kereskedők települései voltak 2. A kereskedelem és a pénz <ul style="list-style-type: none"> – A görög pénzrendszer sokszínűsége és a római egyesítése – A görög és római kereskedők a Földközi-tengeren

11. Választható téma: AZ ANTIK KORI MINDENNAPOK

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • példákon szemléltetik a görög és a római családok jellemzőit, • ismertetik a görög és a római lakások és települések főbb jellemzőit; • példákon szemléltetik a különbségeket és a hasonlóságokat a nők helyzetében az ókori görögöknél és a rómaiaknál; • ismertetik a görög és a római rabszolgaság jellemzőit; • ismertetik a görög és a római nevelést és oktatást; • összehasonlítják a görögök és a rómaiak jogi alapelveit. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az antik kori család és életmód 2. A nők helyzete az ókori Görögországban és Rómában 3. Az antik kori rabszolgaság 4. A görög nevelés és a római oktatás 5. A görög igazságosság és a római jog

12. Kötelező téma: A KÖZÉPKOR – EURÓPA ÚJ KULTURÁLIS ÉS POLITIKAI KÉPÉNEK KIALAKÍTÁSA

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismertetik a Római Birodalom összeomlásának az okait, • ismertetik Európa új politikai térképét a népvándorlás után; • ismertetik a Karoling állam jellemzőit; • térképen megmutatják az első szláv államalakulatokat a Keleti-Alpokban és Pannóniában, • ismertetik Karantánia fejlődésének a főbb jellemzőit, • elemzik az első szláv államalakulatok kialakulásának a jelentőségét a Keleti-Alpokban; • ismertetik a feudális társadalom és állam jellemzőit mint a földművelő gazdaság következményét; • elemzik a szlovén (történelmi) területek helyzetét a Német-római Birodalomban; • ismertetik az élet alapvető jellemzőit a középkori birtokokon (nemesek, jobbágyok), • ismertetik a mindennapi életet a hűbérbirtokon; • ismertetik a középkori kolostorok kulturális és gazdasági jelentőségét; • ismertetik az emberek életének jellemzőit a középkori városokban, • ismertetik a középkori városok gazdasági és kulturális jelentőségét; • ismertetik a középkori művészetet és a gondolkodásmódot, • ismertetnek néhány példát a középkori művészetre. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. A népvándorlás – egy új Európa létrejötte 2. A Karoling állam – a középkor 3. Karantánia, Krajna és Alsó-Pannónia 4. Az európai államok születése 5. A szlovén térség a A Német Nemzet Szent Római Birodalmában 6. Nemesek és jobbágyok 7. A kolostorok őrzik az ókori hagyományokat 8. A polgárok 9. A középkori emberek kulturális eredményei és a világnézetük

13. Választható téma: A FÖLDKÖZI-TENGER – A KULTÚRÁK KÖZTI EGYÜTTMŰKÖDÉS ÉS KONFLIKTUSOK TERE

CÉLOK	TARTALMAK
<p><i>A tanulók:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>ismertetik a frank, az arab és a bizánci kultúra jellemzőit;</i> • <i>elemzik Európa és az arab világ közti konfliktusok okait;</i> • <i>ismertetik az Oszmán Birodalom jellemzőit,</i> • <i>ismertetik az alapvető kulturális különbségeket Kelet- és Nyugat-Európa között.</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. A civilizációk kereszteződése: a frankok, az arabok és a bizánciak 2. Az iszlám és a keresztések 3. Az Oszmán Birodalom és Európa

14. Választható téma: A NEM EURÓPAI NEMZETEK KULTURÁLIS KÉPE

CÉLOK	TARTALMAK
<p><i>A tanulók:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>ismertetik India jelentőségét mint gazdasági és kulturális közvetítő Kína és Európa között;</i> • <i>elemzik az Európa és Kína közti kapcsolatok jelentőségét Marco Polo példáján;</i> • <i>ismertetik a mongol állam jellemzőit és hódításaikat;</i> • <i>felsorolják a Kolumbusz előtti civilizációk (maják, aztékok, inkák) alapvető kulturális eredményeit,</i> • <i>felsorolnak néhány alapvető kulturális eredményt, amelyet nem európai kultúrák értek el.</i> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. India mint Európa és Kína közti gazdasági és kulturális közvetítő 2. Marco Polo közelebb hozza Kínát Európához 3. A mongol állam 4. A Kolumbusz előtti kultúrák Amerikában

15. Kötelező téma: MAGYAROK A KÖZÉPKORBAN

<u>CÉLOK</u>	<u>TARTALMAK</u>
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none">• a térképen megmutatják a magyarok őshazáját és vándorlásuk irányát;• ismertetik a magyar államalapítás körülményeit,• ismertetik a tatárjárás következményeit;• ismertetik Magyarország társadalmi és gazdasági jellegzetességeit az Árpád-korban,• ismertetik az Anjou-kori Magyarország gazdasági felvirágzását	<ol style="list-style-type: none">1. <u>A magyarok őshazája és vándorlásuk</u>2. <u>A letelepedés és az államalapítás</u> 3. <u>A feudális társadalom megszilárdítása</u> 4. <u>A középkori Magyar Királyság aranykora</u>

3.3. A 8. osztály céljai és tartalmai

1. Kötelező téma: AZ ISMERT VILÁG HATÁRAI KISZÉLESEDNEK

<u>CÉLOK</u>	<u>TARTALMAK</u>
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none">• ismertetik a fő okokat, amelyek a nagy földrajzi felfedezésekhez vezettek;• térképen elemzik a nagy tengerészek felfedezőútjainak az irányait, és ismertetik főbb felfedezéseiket,• összehasonlítják az ismert világ határait a felfedezések előtt és után,• ismertetik Amerika egyik Kolumbusz előtti kultúrájának (maják, aztékok, inkák) főbb jellemzőit és eredményeit;• ismertetik a nagy földrajzi felfedezések politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális következményeit a régi és az új világ számára,• elmagyarázzák a rabszolga-kereskedelem következményeit, valamint példákon bemutatják, hogy tekintettek a rabszolgaságra egykor és ma;• ismertetik azokat a történelmi körülményeket, amelyek befolyásolták a humanizmus és a reneszánsz	<ol style="list-style-type: none">1. A felfedezések kezdetének okai 2. A nagy felfedezők és felfedezéseik 3. A felfedezések következményei és a rabszolga-kereskedelem 4. A humanizmus és a reneszánsz jellemzői

<p>megjelenését,</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismertetik a humanizmus és a reneszánsz fő jellemzőit; • ismertetik a reneszánsz műalkotások néhány példáját, és elmagyarázzák, hogyan tükröződnek bennük a történelmi körülmények, • felsorolják a fontos reneszánszkori találmányokat és tudományos vívmányokat, • példákon keresztül következtetnek a humanista gondolkodásmód jellemzőire, • felsorolják a humanizmus és a reneszánsz fontosabb történelmi személyiségeit; • példákon keresztül ismertetik a szlovén területen jellemző reneszánsz művészetet és humanista gondolkodást, • <u>ismertetik a humanizmus korában megváltozott kulturális gondolkodást Magyarországon;</u> • <u>értékelik a magyarok szerepét a török elleni védekezés megszervezésében;</u> • <u>ismertetik a középkori Magyarország három részre szakadásának az okait és következményeit.</u> 	<p>5. A főbb tudósok és művészek a humanizmus és a reneszánsz idején</p> <p>6. A humanizmus és a reneszánsz Szlovéniában és <u>Magyarországon</u></p> <p>7. <u>A Hunyadiak kora Magyarországon</u></p> <p>8. <u>A Magyar Királyság három részre szakadása</u></p>
---	---

2. Választható téma: UTAZÁS ÁZSIA ÉS AFRIKA TITKOS VIDÉKEIRE

CÉLOK	TARTALMAK
<p><i>A tanulók:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>ismertetik, miként zajlott Afrika belső területének a felfedezése;</i> • <i>ismertetik az indiai és iszlám művészet eredményeit.</i> 	<p>1. Livingstone útján Afrika szívébe</p> <p>2. „A Tádzs Mahal lenyűgöző szépsége”</p>

3. Választható téma: A VILÁG ÉS AZ EMBER ÚJ NÉZŐPONTJA

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none">• térképen ismertetik Itália politikai képét a humanizmus és a reneszánsz idején,• ismertetik az itáliai államok fejlődésének a gazdasági jellemzőit;• példákkal szemléltetik az egyes uralkodók és pápák befolyását a humanizmus és a reneszánsz fejlődésére;• példákkal szemléltetik a művészek új szerepét a reneszánsz társadalomban;• példákkal szemléltetik, hogy terjedt el a humanizmus és a reneszánsz Itálián túl,• példák alapján elemzik és azonosítják az európai humanista gondolkodásmód jellemzőit, és következtetéseket vonnak le a történelmi körülmények hatásairól, továbbá példákkal szemléltetik a reneszánsz tudomány jellemzőit Európában,• példákkal elemzik és megértik a történelmi események hatását a reneszánsz műalkotásokra Európában,• összehasonlítják a középkori és a reneszánsz művészetet.	<ol style="list-style-type: none">1. Itália – a humanizmus és a reneszánsz bölcsője2. A humanizmus és a reneszánsz főbb művészei és tudósai3. A művész új szerepe4. A humanizmus és a reneszánsz Európa más tájain

4. Kötelező téma: EURÓPA MEGVÁLTOZOTT POLITIKAI ÉS VALLÁSI KÉPE

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismertetik a reformációt, • ismertetik Luther Márton munkásságát, • összehasonlítják a reformáció különböző irányzatait; • ismertetik a szlovén protestánsok neveit és műveit, • ismertetik a szlovén protestánsok tevékenységének a jelentőségét a szlovén kultúra fejlődésében; • ismertetik az ellenreformáció okait és a katolikus egyház ellenreformációs tevékenységének a következményeit, • elemzik a protestantizmus megőrzésének okait a Muravidéken; • <u>értékelik a reformáció jelentőségét a magyar kulturális fejlődés szempontjából;</u> • ismertetik az Oszmán Birodalom balkáni terjeszkedésének a következményeit, • ismertetik a balkáni iszlamizáció jellemzőit és mértékét, • ismertetik a történelmi szlovén történelmi tartományokra történő török betörések következményeit; • <u>ismertetik a magyarok Habsburgok elleni nemzeti felkelésének az okait,</u> • <u>ismertetik a Rákóczi-szabadságharc jellemzőit.</u> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Luther Márton munkássága és a református egyházak kialakulása 2. A szlovén protestánsok és a szlovén kultúra fejlődése 3. A katolikus egyház válasza 4. <u>A reformáció és az ellenreformáció Magyarországon</u> 5. Az Oszmán Birodalom terjeszkedésének a következményei 6. <u>Buda felszabadulása és a török kiűzése</u> 7. <u>A Rákóczi-szabadságharc</u>

5. Választható téma: ÉLET AZ OSMÁN BIRODALOMBAN

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none">ismertetik az Oszmán Birodalom berendezkedését,ismertetik az oszmán állam és az európai országok közötti hasonlóságokat és különbségeket,ismertetik a mindennapi életet a szultán udvarában;ismertetik az oszmán hadsereg előnyeit az európai seregekkel szemben;ismertetik az oszmán művészet eredményeit és következtetnek azok Európára gyakorolt hatásáról.	<ol style="list-style-type: none">Az állam és az udvari életA hadsereg jelentősége és erejeAz oszmán művészet és tudomány

6. Választható téma: PARASZTFELKELÉSEK, JÁRVÁNYOK ÉS TERMÉSZETI KATASZTRÓFÁK

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none">ismertetik, miért jelent meg a szlovén területen élő parasztek körében a népi vallásosság;ismertetik a szlovén területek parasztfelkeléseinek az okait és következményeit;ismertetik a szlovén parasztfelkelések hasonlóságait és különbségeit,összehasonlítják a szlovén és más európai parasztfelkelések jellemzőit;ismertetik a magyar parasztfelkelés következményeit;példákon szemléltetik a járványok és a természeti katasztrófák jellemzőit és következményeit Szlovéniában a 15. és 16. században.	<ol style="list-style-type: none">Népi vallásosságA parasztfelkelések okai és következményeiParasztfelkelések a szlovén területeken<u>A Dózsa György-féle parasztfelkelés</u>Járványok és természeti katasztrófák

7. Kötelező téma: A FEUDALIZMUSTÓL A RÉGI RENDSZER VÉGÉIG

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • összehasonlítják a különböző uralkodási formákat az angol parlamentáris monarchia és a francia abszolutizmus példáján, • ismertetik a különböző kormányzati formák gazdaságra gyakorolt hatását, • összehasonlítják és ismertetik a lakosság egyes rétegeinek a kormányzásra gyakorolt hatását a különböző államrendszerekben; • felsorolják a felvilágosodás fő képviselőit és ismertetik a felvilágosult gondolkodásmódot; • ismertetik a felvilágosodás hatását a szlovén nemzeti ébredés első képviselőire; • a Habsburg Monarchia példáján ismertetik a felvilágosult abszolutizmus jellemzőit, • ismertetik Mária Terézia és II. József fő reformjait; • a szlovén (történelmi) tartományok példája alapján következtetnek Mária Terézia és II. József reformjainak következményeire és jelentőségére a lakosság különböző rétegei számára • összehasonlítják az általános iskolakötelezettséget egykor és ma; • ismertetik a magyarok viszonyát <u>Mária Terézia és II. József reformjaihoz</u>; • ismertetik a felvilágosodás eszméinek jelentőségét az USA megalakulásával kapcsolatban; • ismertetik az USA társadalmi, politikai és gazdasági arculatának a jellemzőit; • ismertetik, hogy az USA megalakulása milyen hatással volt az európai régi rendszerre, • elemzik a forradalom előtti körülményeket Franciaországban, és következtetnek szerepükre a forradalom kitörésében; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mitől függött az uralkodó hatalma Franciaországban (abszolutista állam) és Angliában (parlamentáris monarchia) 2. A felvilágosodás jellemzői és fő képviselői 3. A szlovén nemzeti ébredés első képviselőinek jelentősége 4. A felvilágosult abszolutizmus állama – a Habsburg Monarchia (rendi monarchia) 5. Szlovén tartományok Mária Terézia és II. József idején 6. <u>Magyarország a felvilágosult abszolutizmus idején</u> 7. Az USA születése 8. Az USA társadalmi, politikai és gazdasági képe 9. Franciaország a forradalom előtt 10. A francia forradalom

<ul style="list-style-type: none"> • ismertetik a francia forradalom lefolyását, • meghatározzák a francia forradalom rövid és hosszú távú politikai, társadalmi és gazdasági következményeit, és jelentőségük szerint rangsorolják azokat, • felsorolják azokat a fő változásokat, amelyeket a francia forradalom hozott az emberek életébe; • ismertetik a <u>jakobinus mozgalom magyar nemzeti ellenállásra gyakorolt hatását</u>; • ismertetik és alátámasztják, hogyan fejezte be Napóleon a francia forradalmat, és miként terjesztette a forradalmi eszméket Európa-szerte, • a térképen ismertetik az illír tartományok kiterjedését, és ismertetik azok hatását a szlovénok nemzeti öntudatának a fejlődésében. 	<p style="text-align: center;">11. <u>A magyar jakobinus mozgalom</u></p> <p style="text-align: center;">12. Napóleon és háborúi</p>
--	--

8. Választható téma: ÚJKORI URALKODÓK ÉS ÁLLAMAIK

CÉLOK	TARTALMAK
<p><i>A tanulók:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>példákon keresztül azonosítják és meghatározzák az állam fogalmát az újkor első évszázadaiban és napjainkban,</i> • <i>példákon keresztül következtetnek az uralkodó szerepére, az állami ellenőrzésre, valamint az emberi jogok értelmezésére és kiterjedésére az újkor első évszázadaiban és napjainkban;</i> • <i>ismertetik a fontosabb uralkodók életét és munkásságát,</i> • <i>beleélik magukat a kiválasztott uralkodó szerepébe, és véleményt formálnak a kormányzásról és az államról.</i> 	<p style="text-align: center;">1. Állam – az újkorban és ma</p> <p style="text-align: center;">2. A fontosabb uralkodók élete és munkássága</p>

9. Választható téma: A BAROKK

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none">• példákon szemléltetik a barokk művészet jellemzőit,• összehasonlítják a barokk és a reneszánsz művészetet,• példák által következtetnek a barokk művészet hatására a ruházat és a lakáskultúra területén;• összehasonlítják a magas és a népi művészet jellemzőit és szerepét;• a barokk művészet példája által alátámasztják, hogy a művészet alkalmas a hatalom megszilárdítására.	<ol style="list-style-type: none">1. A barokk művészet jellemzői2. A magas és a népi művészet3. Az (egyházi és világi) politika hatása a barokk művészetre

10. Kötelező téma: AZ IPAROSODÁS

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none">• ismertetik a kapitalista gondolkodásmód alapjait,• ismertetik a korai kapitalista termelés jellemzőit;• összehasonlítják a világ fejlett és fejletlen részei közötti gazdasági áramlások jellemzőit és méretét,• ismertetik a világgazdasági háromszög menetét;• ismertetik az ipari forradalom és az iparosodás fogalmát, és kifejtik, miért Nagy-Britanniában jelent meg először,• ismertetik az iparosodás első szakaszában kialakult gazdasági tevékenységeket;• példákon szemléltetik az iparosodás pozitív és negatív következményeit;• térképen ismertetik az európaiak migrációs útvonalait,• ismertetik a migrációk okait és következményeit.	<ol style="list-style-type: none">1. A korai kapitalizmus2. A gazdasági áramlások a világ fejlett és fejletlen részei között3. Nagy-Britannia ipari forradalma4. Az ipari forradalom következménye5. Az európaiak migrációi

11. Kötelező téma: A POLGÁROK FELEMELKEDÉSE

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • összehasonlítják Európa térképét Napóleon idején és a bécsi kongresszus után, ismertetik a különbségeket és azok okait • ismertetik az 1848-as forradalmak okait és következményeit; • <u>ismertetik az 1848/49-es magyar forradalom és szabadságharc okait és következményeit,</u> • <u>ismertetik a magyar nemzet 1848-as követeléseit,</u> • <u>ismertetik a kezdeti eredményeket, a szabadságharcot és annak bukását;</u> • ismertetik a konzervatív és a liberális politikai meggyőződés jellemzőit és változásait a 19. század folyamán, • példákkal ismertetik a 19. század második felében zajló politikai változásokat Európában; • példákkal ismertetik a nemzetek nemzeti jogokért tett erőfeszítéseit; • összekötik a politikai pártok megjelenését a 19. század második felében elterjedt demokratikus jogokkal; • alátámasztják a szlovén nemzeti követelmények érvényesülésére irányuló erőfeszítéseket – a kulturális mozgalomtól a politikai mozgalomig és a pártok létrejöttéig, • ismertetik az Egyesült Szlovénia programját, és hogy az mikor és mennyire valósult meg; • <u>ismertetik Magyarország politikai és gazdasági helyzetét a dualista monarchiában</u> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Európa a bécsi kongresszus után 2. Az 1848-as forradalmak okai és következményei 3. <u>Az 1848/49-es magyar forradalom és szabadságharc</u> 4. Politikai változások Európában a 19. század második felében 5. A modern nemzetek – a nemzeti jogokért való törekvés és a nacionalizmus között 6. A demokratikus jogok elterjedése a 19. század második felében 7. A szlovén nemzeti mozgalom a kulturális tevékenységtől a politikai pártok létrehozásáig 8. <u>Magyarország a dualizmus bevezetése után</u>

12. Választható téma: AZ ELSŐ KAPITALISTA NAGYHATALMAK ÉS TALÁLMANYAIK, AMELYEK MEGVÁLTOZTATTÁK AZ EMBEREK ÉLETÉT

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • térképen ismertetik a gyarmatbirodalmak kiterjedését a 19. században; • összehasonlítják Japán és az USA szerepét és jelentőségét a 19. század végén; • felsorolják a főbb találmányokat és eredményeket a közlekedés, a kommunikáció és az egészségügy terén, • ismertetik a találmányok és vívmányok hatását az emberek életére; • ismertetik a természettudományok és a társadalomtudományok fejlődésének a jellemzőit. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Spanyolországtól és Portugáliától Hollandiáig és az Egyesült Királyságig 2. Japán és az USA – a jövő nagyhatalmai 3. Haladás a közlekedés, a kommunikáció és az egészségügy terén 4. A természettudományok és a társadalomtudományok fejlődése

13. Választható téma: ÉLET A 19. SZÁZADBAN

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismertetik a 19. századi munkásosztály helyzetét és a munkaügyi kérdés megoldására tett erőfeszítéseket; • ismertetik a gyerekmunka okait és következményeit, és annak fokozatos korlátozását; • ismertetik a 19. századi családtípusokat; • összehasonlítják a családtagok szerepét a szociális osztályok szerint, • összevetik a családtagok helyzetét az egyenlőség szempontjából a 19. században és ma; • ismertetik a nők küzdelmét az egyenjogúságért, • összehasonlítják és ismertetik a nyilvános és a magánügy viszonyát a 19. században. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az első munkavállalók helyzete és a munkáskérdés megoldásának a kezdetei 2. Gyerekmunkások és a női munkaerő 3. Családtípusok a 19. században 4. A családtagok közti viszony és feladataik: a férfi és a női szerepek 5. A nő – a valóság és az ideál között

14. Választható téma: MŰVÉSZET A 19. SZÁZADBAN

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none">ismertetik a 19. századi művészeti stílusokat, különös tekintettel az öltözködésre, a belsőépítészetre és az építkezésre gyakorolt hatására;ismertetik a 19. század végi művészetet (<i>fin de siècle</i>) és a tömegkultúra megjelenését,összehasonlítják az első újságok és mozik megjelenését a maiakkal;példákon szemléltetik a 19. századi művészeti hullámok visszhangjait a szlovén területen.	<ol style="list-style-type: none">A 19. század művészeti stílusaiMűvészet a 19. század végén és a tömegkultúra megjelenéseA szlovén terület művészeti képe

3.4. A 9. osztály céljai és tartalmai

1. Kötelező téma: A 20. SZÁZAD POLITIKAI JELLEMZŐI

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none">meghatározzák és ismertetik Európa és a világ jellemzőit a 20. század elején;ismertetik az első világháború főbb jellemzőitelemzik az első világháborút követő békeszerződéseket és azok következményeit;példákkal szemléltetik a demokratikus, diktatórikus és a totalitárius rendszerek különbségeit,ismertetik, miért alakult ki az adott országban demokratikus, diktatórikus vagy totalitárius berendezkedés;ismertetik a második világháború főbb jellemzőit, és elmagyarázzák annak következményeit;összehasonlítják Európa politikai, társadalmi és gazdasági jellemzőit a kétpólusú világ idején,megkülönböztetik a hidegháborús és az azt követő politikai helyzetet;térképen hasonlítják össze a világháborúk	<ol style="list-style-type: none">A világ a 20. század elejénAz első világháború és az azt követő békeszerződésekA demokrácia válsága, a diktatúrák és a totalitárius rezsimek felemelkedéseA második világháborúA kétpólusú világA harmadik világ dekolonizációjaEurópai és összvilági

<p>előtti és a hidegháború utáni politikai térképet, és ismertetik a változások okait,</p> <ul style="list-style-type: none"> • példákön szemléltetik a konfliktusok katonai és politikai rendezésének a különbségét; • ismertetik az európai együttműködés okait, • ismertetik a főbb európai és öszsvilági együttműködéset. 	<p>együttműködéset</p>
--	-------------------------------

2. Kötelező téma: A 20. ÉS 21. SZÁZAD GAZDASÁGI VÁLTOZÁSAI

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismertetik, miért az iparosítás a fejlett világ mozgatórugója; • példákön szemléltetik az első világháború gazdaságra gyakorolt hatását; • összehasonlítják a kapitalista és a szocialista gazdasági modellek példáit, • ismertetik a gazdasági növekedés és a válságok okait, • ismertetik a gazdasági válságok kezelésének a módjait; • elemzik a második világháború utáni gazdasági helyzetet, • ismertetik Európa és a világ közötti gazdasági integráció okait, és annak formáit; • ismertetik, hogy miért bukott meg a szocialista gazdasági modell; • példákkal ismertetik és szemléltetik a globalizáció alapjellemzőit. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az iparosítás, mint a fejlett világ mozgatórugója 2. Az első világháború tönkretesz a gazdasági kapcsolatokat 3. A kapitalista és a szocialista gazdaságpolitika 4. A nyugati világ gazdasági együttműködése a második világháború után 5. A szocialista gazdasági modell és annak bukása 6. Globalizáció és gazdasági együttműködés a 20. és 21. század fordulóján

3. Kötelező téma: SZLOVÉNOK A 20. ÉS 21. SZÁZADBAN

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ismertetik a szlovénok nemzetiségi helyzetét az Osztrák–Magyar Monarchiában, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Az Osztrák–Magyar Monarchia utolsó éveit és a Jugoszláv Királyság létrejöttét

<ul style="list-style-type: none"> • ismertetik a Jugoszláv Királyság megalakulásának okait és menetét; • ismertetik a szlovénok autonómiára tett erőfeszítéseit a Jugoszláv Királyságban; • példákkal ismertetik a szlovénok gazdasági és kulturális fejlődését a két világháború között; • különböző szempontok szerint ismertetik a második világháború szlovéniai eseményeit; • ismertetik a második világháború utáni kommunista hatalomátvétel okait és következményeit Jugoszláviában; • példákkal és különböző szempontokból ismertetik a szlovénok életét a szocialista Jugoszláviában; • ismertetik a szlovénok döntésének okait az önálló Szlovéniáról, • ismertetik Szlovénia nemzetközi integrációját, • ismertetik a Szlovén Köztársaság alkotmányos rendjét és az életet benne, • ismertetik a demokratikus politikai berendezkedés hatásait a Szlovén Köztársaság lakosaira. 	<ol style="list-style-type: none"> 2. Szlovénok az autonóm és a centralista tendenciák között 3. Szlovénia gazdasági és kulturális fejlődése 4. Szlovénok a második világháborúban 5. Jugoszláviában átveszi a hatalmat a Kommunista Párt 6. A szlovénok élete a szocialista Jugoszláviában 7. A független Szlovénia és annak nemzetközi integrációja
--	---

4. Kötelező téma: MAGYAROK A 20. ÉS 21. SZÁZADBAN

<u>CÉLOK</u>	<u>TARTALMAK</u>
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>összehasonlíttják a magyarok politikai, gazdasági és kulturális életét a trianoni békeszerződés előtt és után;</u> • <u>ismertetik Magyarország szerepét a második világháború idején (eltérő nézetek);</u> • <u>ismertetik a szovjet hatalom magyarországi kialakulásának körülményeit;</u> • <u>ismertetik a desztalinizáció alatti társadalmi, gazdasági és politikai reformokat;</u> • <u>ismertetik a szovjet típusú diktatúrából a demokratikus társadalomba való békés átmenetet</u> • <u>ismertetik Magyarország bekapcsolódását az európai integrációba.</u> 	<ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Az első világháború és a trianoni békeszerződés</u> 2. <u>Magyarok a második világháború idején</u> 3. <u>A többpártrendszerrel az egypártrendszeri diktatúráig</u> 4. <u>Az 1956-os forradalom és szabadságharc</u> 5. <u>A rendszerváltás</u>

5. Választott téma: A TELEGRÁFTÓL A VILÁGHÁLÓIG

CÉLOK	TARTALMAK
<p><i>A tanulók:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>ismertetik, hogy a 20. században mely tudományos eredmények befolyásolták a legjelentősebben az emberek életmódját (a kommunikációs hálózat, a közlekedés, az orvostudomány stb.),</i> • <i>ismertetik a kutatás módszereit a 20. században és az előtt;</i> • <i>ismertetik a tudományos eredmények gazdaságba ültetésének a következményeit,</i> • <i>összehasonlítják a lakosság oktatási struktúrájának és a gyorsabb gazdasági fejlődésnek a kölcsönös függőségét;</i> • <i>példán ismertetik a tudományos eredmények hatását a katonai célokra és az azzal való visszaélést;</i> • <i>ismertetik a különbséget az emberek szűk rétegét célzó kulturális javak és a tömegesen hozzáférhető kulturális javak között,</i> • <i>felsorolnak néhány példát a 20. századra jellemző kulturális javakra;</i> • <i>példán ismertetik a természeti erőforrások túlzott kihasználását és azok következményeit,</i> • <i>ismertetik a természeti javak túlzott kihasználásának a következményeit.</i> 	<p>1. Életmódváltások</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>A kommunikációs hálózat fejlődése</i> – <i>Az új közlekedési eszközök közelebb hozzák a világot</i> – <i>A modern tudomány és az orvostudomány növeli az életszínvonalat</i> <p>2. A tudományos eredmények átültetése a gazdaságba</p> <p>3. Katonai célú tudomány</p> <p>4. Az elitkultúrától a tömegesen hozzáférhető kultúráig</p> <p>A modern tudományos eredmények alkalmazásának a következményei</p>

6. Választható téma: A MINDENNAPI ÉLET VÁLTOZÁSA A 20. SZÁZADBAN

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none">ismertetik az okokat, amelyek befolyásolták a családi kapcsolatok változását a 20. században,példákkal ismertetik, hogyan változtak a felnőtté válásra és a serdülőkorra vonatkozó nézetek;példákkal ismertetik, hogyan változott a lakosság életmódja;ismertetik a szabadidő fogalmát a fejlett világban és az eltöltésének módjait,ismertetik a társadalmi körülmények hatásait a mindennapokra;ismertetik az emberek migrációjának a következményeit és a különböző kulturális szokásokkal rendelkező emberek közötti kapcsolatok formáit;példákkal ismertetik a migráció jelentőségét az interkulturális kapcsolatokban,példákkal ismertetik a kultúrák közötti párbeszéd elősegítését;ismertetik a nők emancipációját és annak következményeit;ismertetik a vallás és a spiritualitás szerepét és jelentőségét a modern világban;példákkal ismertetik a fiatal generációk lázadásának és konformizmusának az okait;példákkal ismertetik a társadalmi mozgalmak hatását a fejlett világ gondolkodásmódjára;ismertetik a népesség foglalkozási struktúrájában bekövetkezett változásokat és azok okait,összehasonlítják a népesség foglalkoztatási struktúráját a fejlett és a fejletlen világban.	<ol style="list-style-type: none">A család és a felnőtté válás a 20. századbanA lakosság életmódjának változásaA szabadidő eltöltéseAz emberek migrációiA migráció és az interkulturális kapcsolatok és ellentmondásokA nők emancipációjaA vallások és a társadalomA fiatal generációkA civil társadalmi mozgalmakA népesség foglalkozási szerkezete a fejlett világban

7. Választható téma: HÁBORÚK A 20. ÉS A 21. SZÁZADBAN

CÉLOK	TARTALMAK
<p>A tanulók:</p> <ul style="list-style-type: none"> összehasonlítják a közelmúltbeli háborúk fő jellemzőit (első világháború, polgárháborúk, második világháború, hidegháború); összehasonlítják a felszabadítási mozgalmak jellemzőit ismertetik a modern terrorizmus jelenségét; ismertetik a modern konfliktusok okait és következményeit; ismertetik az új technológiákat és fegyvereket, amelyek lehetővé teszik a fokozott pusztítást, ismertetik a modern haditechnikai találmányok hatását a háború utáni életre. 	<p>1. Háborúk a 20. és a 21. században</p> <ul style="list-style-type: none"> – Első világháború – Polgárháborúk – Második világháború – A kétpólusú világ következményeként kirobbant háborúk <p>2. Felszabadítási mozgalmak</p> <p>3. Terrorizmus</p> <p>4. Fegyverkezés a 20. és a 21. században</p>

Valamennyi kötelező és választható téma során fejlődnek a tanulók képességeinek fejlesztéséhez kapcsolódó tanulási célok:

- fejlődik az idő és a térbeli ábrázolás képessége,
- fejlődik a történelmi forrásokból, a szakirodalomból és a médiából származó információk és bizonyítékok gyűjtésének a képessége, fejlődik a különböző történelmi forrásokból és szakirodalomból származó hasznos és hiteles információk és bizonyítékok elemzésének és értelmezésének a készsége,
- fejlődik a történelmi források és a szakirodalom informatikai eszközökkel való keresésének a képessége,
- fejlődik a történelmi események, jelenségek és folyamatok kritikus értékelésének a képessége a több nézőpontú történelmi források és szakirodalom felhasználásával,
- fejlődik a független következtetések, nézetek, vélemények, álláspontok, eredeti javaslatok és megoldások megfogalmazásának a képessége,
- fejlődik az önálló döntések meghozatalának képessége, valamint a történelemszemlélet,
- fejlődik a fogékonyság a különféle történelmi nézetekre, illetve a történelem elemzéseire, és megértik, miért léteznek ilyenek,
- fejlődik a kommunikáció különböző formáinak a készsége (szóbeli, írásbeli, grafikai, ábrázoló, valamint az informatikai eszközök révén).

Valamennyi kötelező és választható téma során fejlődnek a tanulási célok, amelyek a kapcsolatokhoz, viselkedésekhez kapcsolódnak, amelyek során a tanulók/-ban:

- fejlődik a nemzeti identitás és a nemzethez tartozás tudata,
- hangsúlyozzák a pozitív kulturális hatások jelentőségét a szlovén és a magyar nemzetten

belül és a szomszédos nemzetekkel egyaránt,

- értékelik a szlovén, a magyar, az európai és a világ kulturális öröksége és környezete védelmének a jelentőségét,
- fejlődik a nemek közötti egyenlőség megértésének és tiszteletben tartásának a képessége,
- fejlődik a sokféleség, a másság, a vallások, a kultúrák és közösségek iránti megértés és tisztelet,
- elítélik az emberi jogokat sértő politikai rendszereket,
- elítélik az emberiség elleni bűncselekményeket, a népirtást, a holokausztot és az emberi jogok tömeges megsértésének az egyéb formáit,
- olyan világképük alakul ki, amely az egyes történelmi tények példáján tiszteletben tartja az emberi jogokat, az egyenlőséget, a demokráciát, valamint a demokratikus és felelősségteljes állampolgárságot.

4. Követelmények

A minimális követelményeket félkövér írással jelöltük.

A választott témák követelményeit dőltbetűs írással jelöltük. A kijelölt választott témák kötelezők, így azokat ismertetni kell, illetve számon kell kérni és osztályozni.

4.1. A 6. osztály követelményei

A tanórákon a tanár a tanuló egyéni képességeinek megfelelően érje el a lehető legmagasabb szintű tudást. Ennek során vegye figyelembe az értékelés különböző formáit, amelyeket igazítson az tanulókhoz (írásbeli, szóbeli, plakát, referátum stb.).

A tanuló:

- **leírja, milyen tudomány a történelem,**
- példákon szemlélteti, mit kutat a történelem,
- **felsorolja a nagyobb történelmi korszakokat,**
- elmagyarázza, miért osztjuk a történelmet nagyobb korszakokra,
- felsorolja az időszámítás különböző módjait, az évek és időegységek számítását,
- tudja, hogyan lehet meghatározni a megfelelő évtizedet, évszázadot és évezredet egy bizonyos történelmi évhez,
- **felsorolja a történelmi források fajtáit és leírja a tulajdonságaikat,**
- elmagyarázza a források jelentőségét a történelem szempontjából, és ismerteti, mely intézmények őrzik azokat,
- felsorol néhány történelmi segédtudományt és egyéb tudományt, valamint következtet azok jelentőségére a történelem szempontjából,
- **elmagyarázza az írás kialakulásának az okait, és leírja az írás jelentőségét a történelemre vonatkoztatva,**
- felsorol példákat a különböző írásmódokra a történelem során, és összehasonlítja az anyagokat, amelyekre írtak,
- következtet a nyomtatás és a nyomtatott könyvek feltalálásának a jelentőségére az információ és ismeretek terjesztése és a múlt kutatása szempontjából,
- **ismerteti az egyes történelmi korszakokban az emberi lakóhelyek és települések példáit,**
- összehasonlítja és elmagyarázza a lakóhelyek közti hasonlóságokat és különbségeket egykor és ma,
- megállapítják az építőanyagok fajtáit, és következtetnek a lakóhelyek céljára,
- ismerteti egy kerék megtalálását a ljubljanai lápvidéken,
- elmagyarázza, miért a kerék az egyik legfontosabb találmány,
- összehasonlítja a különböző találmányokat a történelem során, és következtet azok hatására az emberiség életének a változásában,
- ismerteti a tudomány megjelenésének okait az első fejlett kultúrák idején,
- **felsorol néhány tudományt, és ismerteti azok legfőbb eredményeit,**
- ismerteti a művészetek létrejöttének az okait,

- **ismerteti az első fejlett kultúrák kultúrtörténeti emlékeinek legfőbb jellemzőit,**
- *elmagyarázza a vallások kialakulásának az okait,*
- *ismerteti az első fejlett kultúrák vallásainak a legfőbb jellemzőit,*
- *összehasonlítja a család szerepét és jelentőségét a történelem során,*
- **ismerteti a családok típusait a történelem során,**
- *összehasonlítja a férfiak, a nők és a gyerekek helyzetét a történelem során,*
- *ismerteti a gyereknevelés sajátosságait a történelem során,*
- *összehasonlítja és ismerteti a különbségeket és a hasonlóságokat a vidéki és a városi élet között a történelem során,*
- *következtet a közösségekben élés szabályainak a fontosságára,*
- *elmagyarázza a kulturális és a természeti örökség fogalma közti különbséget,*
- **példákon keresztül bemutatja a kulturális és a természeti örökséget,**
- *a helytörténeti példákkal leírja a kulturális örökség megőrzésének a jelentőségét,*
- *megfogalmazza saját tervét egy, a szülővárosából kiválasztott kultúrtörténeti emlék megőrzésére,*
- *a mindennapi élet példáival bemutatja a különböző kultúrák iránti tisztelet jelentőségét, a különböző kultúrákkal szembeni tolerancia és az interkulturális együttműködés jelentőségét,*
- *a helytörténeti példákkal ismerteti a legismertebb szokásokat,*
- *adatokat gyűjt a mai napig megőrzött kézműves mesterségekről,*
- *példákkal ismerteti a népi mesterségeket, és leírja azok termékeit,*
- *példákkal ismerteti, melyek a tipikus szlovén és magyar ételek,*
- *összehasonlítja az étkezések módját egykor és ma.*

4.2. A 7. osztály követelményei

A tanórákon a tanár a tanuló egyéni képességeinek megfelelően érje el a lehető legmagasabb szintű tudást. Ennek során vegye figyelembe az értékelés különböző formáit, amelyeket igazítson az tanulókhöz (írásbeli, szóbeli, plakát, referátum stb.).

A tanuló:

- **ismerteti a modern értelmes ember (homo sapiens) főbb jellemzőit,**
- *elmagyarázza, hogy a környezeti változások hogyan befolyásolták az emberi fejlődést,*
- **ismerteti az életmód változását az őstörténet egyes szakaszaiban, és elmagyarázza, miért történtek azok,**
- *ismerteti a tapasztalatok és az ismeretek felhalmozásának jelentőségét az életkörülmények javítása érdekében,*
- *következtetéseket von le az őskori emberek főbb kulturális eredményeiről,*
- **ismerteti az őskor különböző korszakainak főbb régészeti leleteit a mai Szlovénia területén,**
- *példák segítségével következtetéseket von le az életmód változásairól az egyes őskori korszakokban a mai Szlovénia területén,*
- *elmagyarázza a földrajzi adottságok és a szomszédos kultúrák hatását az egyén életmódjának megváltoztatására és javítására az őskor különböző korszakaiban,*

- **ismerteti az őskori művészet főbb jellemzőit a barlangrajzok példái által,**
- *ismerteti azokat a körülményeket, amelyek befolyásolták az őskori emberek szellemi képzetének ábrázolását a csontokon és a kerámiákon található motívumok példái által,*
- *a szitulaművészet példái segítségével leírja az őskori emberek életét,*
- *ismerteti az első civilizációk megjelenésének a körülményeit,*
- *ismerteti az első államok társadalmi rendjének a jellemzőit,*
- **a termékeny félhold első civilizációjának példái által ismerteti a legfontosabb építészeti eredményeket és a tudomány főbb eredményeit,**
- *a termékeny félhold első civilizációjának példái által leírja a vallási rendszert és a mitológiát,*
- **azonosítja a térképen, hol fejlődtek ki az ókori India, Kína és Amerika első civilizációi,**
- *elemzi az ókori India, Kína és Amerika első civilizációinak főbb eredményeit az építészet, a tudomány és a művészet területén,*
- *elemzi az ókori India, Kína és Amerika fő társadalmi és vallási jellemzőit,*
- *ismerteti a piramisok, templomok és egyéb nagy épületek építésének a történelmi körülményeit az ókori Kelet civilizációiban,*
- *elmagyarázza az építkezések lefolyását az ókori Kelet civilizációiban,*
- *összehasonlítja az ókori Kelet civilizációinak a különbségeit és hasonlóságait,*
- *ismerteti azon írásfajtákat, amelyeket az ókori Kelet civilizációi használtak,*
- *összehasonlítja az ókori Kelet civilizációinak első írásos feljegyzéseit,*
- *összehasonlítja az ókori Kelet civilizációinak vallási hasonlóságait és különbségeit,*
- **ismerteti az ókori görög történelem korszakait,**
- *ismerteti a krétai és mükénéi kor jellemzőit mint az ókori görög civilizáció alapját,*
- **ismerteti Athén és Spárta városállamok főbb jellemzőit,**
- *összehasonlítja az athéni és a spártai társadalom különbségeit, és megtalálja a hasonlóságokat,*
- **ismerteti az első demokratikus berendezkedés jellemzőit,**
- *következtet az athéni demokrácia fontosságára a mai európai demokráciák szempontjából,*
- *alátámasztja az állítást, miszerint a klasszikus Görögország korszaka megalapozta az európai gondolkodást,*
- *ismerteti a görög–perzsa és a peloponnészoszi háborúk főbb jellemzőit,*
- *elemzi a görög kultúra elterjedésének okait a mediterrán térségben,*
- **ismerteti a hellenisztikus kultúra jellemzőit és eredményeit,**
- **ismerteti Róma városának a megalakulását,**
- *ismerteti a Római Birodalom megalakulásának az okait,*
- *összehasonlítja a római köztársaság és a császárság jellemzőit,*
- **elmagyarázza a rómaiak okozta főbb változásokat a mai Szlovénia területén,**
- *ismerteti a főbb római kulturális emlékeket a mai Szlovénia területén,*
- *ismerteti a kereszténység fő üzeneteit és elterjedését a Földközi-tenger és Európa térségében,*
- *ismerteti az antik kori vallás hatásait a kulturális alkotásokra,*
- *összehasonlítja a görög és a római kultúra hasonlóságait és különbségeit,*
- *elemzi a keresztény és a görög-római vallás közötti különbségeket,*
- *példákon magyarázza a filozófia, a történelem és más tudományok jelentőségét a tudományos gondolkodásmód továbbfejlesztése szempontjából,*
- *összehasonlítja a görög színház és a római cirkusz jellemzőit,*

- **ismerteti az ókori görögök és a rómaiak főbb építkezési vívmányait,**
- *ismerteti a mindennapi élet és a gazdaság befolyását az ókori görögök és rómaiak építkezési vívmányira,*
- *a földrajzi adottságokból kiindulva következtet az ókori görögök és rómaiak gazdasági fejlődésére,*
- *példák segítségével igazolja a tengerpart menti elhelyezkedés gazdasági hatásait,*
- **ismerteti a városi gazdaság jellemzőit,**
- *ismerteti a görög és a római pénzügyi rendszer jellemzőit,*
- *ismerteti a kereskedelmi kapcsolatok hatását az életmód és a gondolkodás változására,*
- *példákon szemlélteti a görög és a római családok jellemzőit,*
- *ismerteti a görög és a római lakások és települések főbb jellemzőit,*
- *példákon szemlélteti a különbségeket és a hasonlóságokat a nők helyzetében az ókori görögöknél és a rómaiaknál,*
- *ismerteti a görög és a római rabszolgaság jellemzőit,*
- **ismerteti a görög és a római nevelést és oktatást,**
- *összehasonlíttja a görögök és a rómaiak jogi alapelveit,*
- *ismerteti a Római Birodalom összeomlásának az okait,*
- *ismerteti Európa új politikai térképét a népvándorlás után,*
- **ismerteti a Karoling-állam jellemzőit,**
- *térképen megmutatja az első szláv államalakulatokat a Keleti-Alpokban és Pannóniában,*
- **ismerteti Karantánia fejlődésének a főbb jellemzőit,**
- *elemzi az első szláv államalakulatok kialakulásának jelentőségét a Keleti-Alpokban,*
- *ismerteti a feudális társadalom és állam jellemzőit mint a földművelő gazdaság következményét,*
- *elemzi a szlovén (történelmi) tartományok helyzetét a Német-római Birodalomban,*
- **ismerteti az élet alapvető jellemzőit a középkori birtokokon (nemesek, jobbágyok),**
- *ismerteti a mindennapi életet a hűbérbirtokon,*
- *ismerteti a középkori kolostorok kulturális és gazdasági jelentőségét,*
- **ismerteti az emberek életének jellemzőit a középkori városokban,**
- *ismerteti a középkori városok gazdasági és kulturális jelentőségét,*
- *ismerteti a középkori művészetet és a gondolkodásmódot,*
- **ismerteti néhány példát a középkori művészetre,**
- **ismerteti a frank, az arab és a bizánci kultúra jellemzőit,**
- *elemzi Európa és az arab világ közti konfliktusok okait,*
- *ismerteti az Oszmán Birodalom jellemzőit,*
- *ismerteti az alapvető kulturális különbségeket Kelet- és Nyugat-Európa között,*
- *ismerteti India jelentőségét mint gazdasági és kulturális közvetítő Kína és Európa között,*
- *elemzi az Európa és Kína közti kapcsolatok jelentőségét Marco Polo példáján,*
- *ismerteti a mongol állam jellemzőit és hódításaikat,*
- *felsorolja a Kolumbusz előtti civilizációk (maják, aztékok, inkák) alapvető kulturális eredményeit,*
- **felsorol néhány alapvető kulturális eredményt, amelyet nem európai kultúrák értek el,**
- a térképen megmutatja a magyarok őshazáját és vándorlásuk irányát,
- ismerteti a magyar államalapítás körülményeit,
- ismerteti a magyar feudális állam fő jellegzetességeit.

4.3. A 8. osztály követelményei

A tanórákon a tanár a tanuló egyéni képességeinek megfelelően érje el a lehető legmagasabb szintű tudást. Ennek során vegye figyelembe az értékelés különböző formáit, amelyeket igazítson az tanulókhoz (írásbeli, szóbeli, plakát, referátum stb.).

A tanuló:

- **ismerteti a fő okokat, amelyek a nagy földrajzi felfedezésekhez vezettek,**
- térképen elemzi a nagy tengerészek felfedezőútjainak az irányait, és ismerteti főbb felfedezéseiket,
- **összehasonlítja az ismert világ határait a felfedezések előtt és után,**
- **ismerteti Amerika egyik Kolumbusz előtti kultúrájának (maják, aztékok, inkák) főbb jellemzőit és eredményeit,**
- ismerteti a nagy földrajzi felfedezések politikai, társadalmi, gazdasági és kulturális következményeit a régi és az új világ számára,
- elmagyarázza a rabszolga-kereskedelem következményeit, valamint példákon bemutatja, hogy tekintettek a rabszolgaságra akkor és ma,
- ismerteti azokat a történelmi körülményeket, amelyek befolyásolták a humanizmus és a reneszánsz megjelenését,
- **ismerteti a humanizmus és a reneszánsz fő jellemzőit,**
- ismerteti a reneszánsz műalkotások néhány példáját, és elmagyarázza, hogyan tükröződnek bennük a történelmi körülmények,
- felsorolja a fontos találmányokat és tudományos eredményeket a reneszánsz korából,
- példákon keresztül következtet a humanista gondolkodásmód jellemzőire,
- **felsorolja a humanizmus és a reneszánsz fontosabb történelmi személyiségeit,**
- **példákon keresztül ismerteti a szlovén és a magyar területen jellemző reneszánsz művészetet és humanista gondolkodást,**
- **ismerteti a humanizmus korában megváltozott kulturális gondolkodást Magyarországon,**
- *ismerteti, miként zajlott Afrika belső területének a felfedezése,*
- **ismerteti az indiai és iszlám művészet eredményeit,**
- *térképen ismerteti Itália politikai képét a humanizmus és a reneszánsz idején,*
- *ismerteti az itáliai államok fejlődésének gazdasági jellemzőit,*
- *példákkal szemlélteti az egyes uralkodók és pápák befolyását a humanizmus és a reneszánsz fejlődésére,*
- ***példákkal szemlélteti a művészek új szerepét a reneszánsz társadalomban,***
- *példákkal szemlélteti, hogy terjedt el a humanizmus és a reneszánsz Itálián túl,*
- *példák alapján elemzi és azonosítja az európai humanista gondolkodásmód jellemzőit, és következtetéseket von le a történelmi körülmények hatásairól,*
- *példákkal szemlélteti a reneszánsz tudomány jellemzőit Európában,*
- *példákkal elemzi és megérti a történelmi események hatását a reneszánsz műalkotásokra Európában,*
- *összehasonlítja a középkori és a reneszánsz művészetet,*
- **ismerteti a reformációt,**
- ismerteti Luther Márton munkásságát,

- összehasonlíttja a reformáció különböző irányzatait,
- **ismerteti a szlovén protestánsok neveit és műveit,**
- **ismerteti a szlovén protestánsok tevékenységének a jelentőségét a szlovén kultúra fejlődésében,**
- ismerteti az ellenreformáció okait és a katolikus egyház ellenreformációs tevékenységének a következményeit,
- elemzi a protestantizmus megőrzésének okait a Muravidéken,
- ismerteti az oszmán uralom balkáni terjeszkedésének a következményeit,
- **ismerteti a balkáni iszlamizáció jellemzőit és mértékét**
- ismerteti a szlovén történelmi tartományokba történő török betörések következményeit,
- értékeli a magyarok szerepét a török elleni védekezés megszervezésében,
- **ismerteti a középkori Magyarország összeomlásának okait és következményeit,**
- *ismerteti az Oszmán Birodalom berendezkedését,*
- *ismerteti az oszmán állam és az európai országok közötti hasonlóságokat és különbségeket,*
- *ismerteti a mindennapi életet a szultán udvarában,*
- *ismerteti az oszmán hadsereg előnyeit az európai seregekkel szemben,*
- **ismerteti az oszmán művészet eredményeit, és következtet azok Európára gyakorolt hatására,**
- *ismerteti, miért jelent meg a szlovén területeken élő parasztok körében a népi vallásosság,*
- **ismerteti a szlovén területek parasztfelkeléseinek okait és következményeit,**
- *ismerteti a szlovén és a magyar parasztfelkelések hasonlóságait és különbségeit,*
- *összehasonlíttja a szlovén és más európai parasztfelkelések jellemzőit,*
- *példákon szemlélteti a járványok és a természeti katasztrófák jellemzőit és következményeit Szlovéniában a 15. és 16. században,*
- összehasonlíttja a különböző uralkodási formákat az angol parlamentáris monarchia és a francia abszolutizmus példáján,
- ismerteti a különböző kormányzati formák gazdaságra gyakorolt hatását,
- összehasonlíttja és ismerteti a lakosság egyes rétegeinek a kormányzásra gyakorolt hatását a különböző államrendszerekben,
- **felsorolja a felvilágosodás fő képviselőit, és ismerteti a felvilágosult gondolkodásmódot,**
- ismerteti a felvilágosodás hatását a szlovén nemzeti ébredés első képviselőire,
- a Habsburg Monarchia példáján ismerteti a felvilágosult abszolutizmus jellemzőit,
- **ismerteti Mária Terézia és II. József fő reformjait,**
- a szlovén történelmi tartományok példája alapján következtet Mária Terézia és II. József reformjainak következményeire és jelentőségére a lakosság különböző rétegei számára,
- ismerteti a magyarok viszonyát Mária Terézia és II. József reformjaihoz,
- összehasonlíttja az általános iskolai kötelezettséget egykor és ma,
- ismerteti a felvilágosodás eszméinek jelentőségét az USA megalakulásával kapcsolatban,
- ismerteti az USA társadalmi, politikai és gazdasági arculatának jellemzőit,
- ismerteti, hogy az USA megalakulása milyen hatással volt az európai régi rendre,
- elemzi a forradalom előtti francia körülményeket, és következtet szerepükre a forradalom kitörésében,
- ismerteti a francia forradalom lefolyását,
- meghatározza a francia forradalom rövid és hosszú távú politikai, társadalmi és gazdasági

- következményeit, és fontosságuk szerint rangsorolja azokat,
- **felsorolja azokat a fő változásokat, amelyeket a francia forradalom hozott az emberek életébe,**
 - ismerteti és alátámasztja, hogyan fejezte be Napóleon a francia forradalmat, és miként terjesztette a forradalmi eszméket Európa-szerte,
 - **térképen ismerteti az Illír tartományok terjedelmét, és ismerteti azok hatását a szlovénok nemzeti öntudatának a fejlődésében,**
 - *példákon keresztül azonosítja és definiálja az állam fogalmát az újkor első évszázadaiban és napjainkban,*
 - *példákon keresztül következtet az uralkodó szerepére, az állami ellenőrzésre, valamint az emberi jogok értelmezésére és kiterjedésére az újkor első évszázadaiban és napjainkban,*
 - **ismerteti a fontosabb uralkodók életét és munkásságát,**
 - *beleéli magát a kiválasztott uralkodó szerepébe, és véleményt formál a kormányzásról és az államról,*
 - **példákon szemlélteti a barokk művészet jellemzőit,**
 - *összehasonlítja a barokk és a reneszánsz művészetet,*
 - *példák által következtet a barokk művészet hatására a ruházat és a lakáskultúra terén,*
 - *összehasonlítja a magas és a népi művészet jellemzőit és szerepét,*
 - *a barokk művészet példája által alátámasztja, hogy a művészet alkalmas a hatalom megszilárdítására,*
 - ismerteti a kapitalista gondolkodásmód alapjait,
 - **ismerteti a korai kapitalista termelés jellemzőit,**
 - összehasonlítja a világ fejlett és fejletlen részei közötti gazdasági áramlások jellemzőit és méretét,
 - ismerteti a világgazdasági háromszög menetét,
 - **ismerteti az ipari forradalom és az iparosodás fogalmát, és kifejti, miért Nagy-Britanniában jelent meg először,**
 - **ismerteti az iparosodás első szakaszában kialakult gazdasági tevékenységeket,**
 - *példákon szemlélteti az iparosodás pozitív és negatív következményeit,*
 - *térképen ismerteti az európai migrációs útvonalait,*
 - *ismerteti a migrációk okait és következményeit,*
 - *összehasonlítja Európa térképét Napóleon idején és a bécsi kongresszus után, valamint ismerteti a különbségeket és azok okait,*
 - *ismerteti az 1848-as forradalmak okait és következményeit,*
 - *ismerteti az 1848/49-es forradalom és szabadságharc okait és következményeit,*
 - **ismerteti a magyar nemzet 1848-as követeléseit,**
 - **ismerteti a kezdeti eredményeket, a szabadságharcot és annak bukását,**
 - **ismerteti a konzervatív és a liberális politikai meggyőződés jellemzőit és változásait a 19. század folyamán,**
 - **példákkal ismerteti a 19. század második felében zajló politikai változásokat Európában,**
 - *példákkal ismerteti a nemzetek nemzeti jogokért tett erőfeszítéseit,*
 - **összeköti a politikai pártok megjelenését a 19. század második felében elterjedt demokratikus jogokkal,**
 - *alátámasztja a szlovén nemzeti követelmények érvényesülésére irányuló erőfeszítéseket – a kulturális mozgalomtól a politikai mozgalomig és a pártok megalkulásáig,*

- ismerteti az Egyesült Szlovénia programját, és hogy mikor és mennyire valósult az meg,
- ismerteti Magyarország politikai és gazdasági helyzetét a dualista monarchiában,
- térképen ismerteti a gyarmatbirodalmak kiterjedését a 19. században,
- összehasonlítja Japán és az USA szerepét és jelentőségét a 19. század végén,
- **felsorolja a főbb találmányokat és eredményeket a közlekedés, a kommunikáció és az egészségügy terén,**
- ismerteti a találmányok és vívmányok hatását az emberek életére,
- ismerteti a természettudományok és a társadalomtudományok fejlődésének a jellemzőit,
- **ismerteti a 19. századi munkásosztály helyzetét és a munkaügyi kérdés megoldására tett erőfeszítéseket,**
- ismerteti a gyermekmunka okait és következményeit, és annak fokozatos korlátozását,
- ismerteti a 19. századi családtípusokat,
- összehasonlítja a családtagok szerepét a szociális osztályok szerint,
- összeveti a családtagok helyzetét az egyenlőség szempontjából a 19. században és ma,
- ismerteti a nők küzdelmét az egyenjogúságért,
- összehasonlítja és ismerteti a nyilvános és a magánügy viszonyát a 19. században,
- ismerteti a 19. századi művészeti stílusokat, különös tekintettel a ruházatra, a belsőépítészetre és az építkezésre gyakorolt hatására,
- ismerteti a 19. század végi művészetet (fin de siècle) és a tömegkultúra megjelenését,
- összehasonlítja az első újságok és mozik megjelenését a maiakkal,
- példákön szemlélteti a 19. századi művészeti hullámok visszhangjait a szlovén területen.

4.4. A 9. osztály követelményei

A tanórákon a tanár a tanuló egyéni képességeinek megfelelően érje el a lehető legmagasabb szintű tudást. Ennek során vegye figyelembe az értékelés különböző formáit, amelyeket igazítson az tanulókhöz (írásbeli, szóbeli, plakát, referátum stb.).

A tanuló:

- meghatározza és ismerteti Európa és a világ jellemzőit a 20. század elején,
- **ismerteti az első világháború főbb jellemzőit,**
- elemzi az első világháborút követő békeszerződéseket és azok következményeit,
- **példákkal szemlélteti a demokratikus, diktatórikus és a totalitárius rendszerek különbségeit,**
- ismerteti, miért alakult ki az adott országban demokratikus, diktatórikus vagy totalitárius berendezkedés,
- **ismerteti a második világháború főbb jellemzőit, és elmagyarázza annak következményeit,**
- összehasonlítja Európa politikai, társadalmi és gazdasági jellemzőit a kétpólusú világ idején,
- **megkülönbözteti a hidegháborús és az azt követő politikai helyzetet,**

- összehasonlíttja a világháborúk előtti és a hidegháború utáni politikai térképet, és ismerteti a változások okait,
- példákon szemlélteti a konfliktusok katonai és politikai rendezésének a különbségét,
- ismerteti az európai együttműködés okait,
- **ismerteti a főbb európai és öszsvilági együttműködéseket,**
- ismerteti, miért az iparosítás a fejlett világ hatóereje,
- példákon szemlélteti az első világháború gazdaságra gyakorolt hatását,
- összehasonlíttja a kapitalista és a szocialista gazdasági modellek példáit,
- ismerteti a gazdasági növekedés és a válságok okait,
- ismerteti a gazdasági válságok kezelésének a módjait,
- elemzi a második világháború utáni gazdasági helyzetet,
- **ismerteti Európa és a világ közötti gazdasági integráció okait, és annak formáit,**
- ismerteti, hogy miért bukott meg a szocialista gazdasági modell,
- példákkal ismerteti és szemlélteti a globalizáció alapjellemzőit,
- ismerteti a szlovénok nemzeti helyzetét az Osztrák–Magyar Monarchiában,
- **ismerteti a Jugoszláv Királyság megalakulásának az okait és menetét,**
- ismerteti a szlovénok autonómiáját a Jugoszláv Királyságban,
- **példákkal ismerteti a szlovénok gazdasági és kulturális fejlődését a két világháború között,**
- különböző szempontok szerint ismerteti a második világháború szlovéniai eseményeit,
- ismerteti a második világháború utáni kommunista hatalomátvétel okait és következményeit Jugoszláviában,
- példákkal és különböző szempontokból ismerteti a szlovénok életét a szocialista Jugoszláviában,
- **ismerteti a szlovénok döntésének okait az önálló Szlovéniáról,**
- ismerteti Szlovénia nemzetközi integrációját,
- ismerteti a Szlovén Köztársaság alkotmányos rendjét és az életet benne,
- ismerteti a demokratikus politikai berendezkedés hatásait a Szlovén Köztársaság lakosaira,
- **összehasonlíttja a magyarok politikai, gazdasági és kulturális életét a trianoni békeszerződés előtt és után,**
- ismerteti Magyarország szerepét a második világháború idején,
- **ismerteti az 1956-os forradalom és szabadságharc következményeit,**
- ismerteti a szovjet típusú diktatúrából a demokratikus társadalomba való békés átmenetet,
- ismerteti Magyarország bekapcsolódását az európai integrációba,
- ***ismerteti, hogy mely tudományos eredmények befolyásolták a legjelentősebben az emberek életmódját a 20. században (a kommunikációs hálózat, a közlekedés, az orvostudomány stb.),***
- *ismerteti a kutatás módszereit a 20. században és az előtt,*
- *ismerteti a tudományos eredmények gazdaságba ültetésének a következményeit,*
- *összehasonlíttja a lakosság oktatási struktúrájának és a gyorsabb gazdasági fejlődésnek a kölcsönös függőségét,*
- *példán ismerteti a tudományos eredmények hatását a katonai célokra és az azzal való visszaélést,*
- *ismerteti a különbséget az emberek szűk elitjét célzó kulturális javak és a tömegesen hozzáférhető kulturális javak között,*

- felsorol néhány példát a 20. századra jellemző kulturális javakra,
- **példán ismerteti a természeti erőforrások túlzott kihasználását és azok következményeit,**
- ismerteti a természeti javak túlzott kihasználásának a következményeit,
- ismerteti az okokat, amelyek befolyásolták a családi kapcsolatok változását a 20. században,
- példákkal ismerteti, hogyan változtak a felnőttégre és a serdülőkorra vonatkozó nézetek,
- példákkal ismerteti, hogyan változott a lakosság életmódja,
- ismerteti a szabadidő fogalmát a fejlett világban és az eltöltésének módjait,
- ismerteti a társadalmi körülmények hatásait a mindennapokra,
- **ismerteti az emberek migrációját a következményeit és a különböző kulturális szokásokkal rendelkező emberek közötti kapcsolat formáit,**
- példákkal ismerteti a migráció jelentőségét az interkulturális kapcsolatokban,
- példákkal ismerteti a kultúrák közötti párbeszéd elősegítését,
- ismerteti a nők emancipációját és annak következményeit,
- ismerteti a vallás és a spiritualitás szerepét és jelentőségét a modern világban,
- példákkal ismerteti a fiatal generációk lázadásának és konformizmusának okait,
- **példákkal ismerteti a társadalmi mozgalmak hatását a fejlett világ gondolkodásmódjára,**
- ismerteti a népesség foglalkozási struktúrájában bekövetkezett változásokat és azok okait,
- összehasonlítja a népesség foglalkoztatási struktúráját a fejlett és a fejletlen világban,
- összehasonlítja a közelmúlt háborúinak fő jellemzőit (első világháború, polgárháborúk, második világháború, hidegháború),
- **összehasonlítja a felszabadítási mozgalmak jellemzőit,**
- ismerteti a modern terrorizmus jelenségét,
- ismerteti a modern konfliktusok okait és következményeit,
- ismerteti az új technológiákat és fegyvereket, amelyek lehetővé teszik a fokozott pusztítást,
- ismerteti a modern haditechnikai találmányok hatását a háború utáni életre.

4.5. Követelmények, amelyek minden kötelező és választható témára vonatkoznak

A tanuló:

- **fejleszti az időbeli és térbeli ábrázolás képességeit,**
- **fejleszti a történelmi forrásokból, a szakirodalomból és a médiából származó információk és bizonyítékok gyűjtésének a képességét,**
- fejleszt a különböző történelmi forrásokból és szakirodalomból származó hasznos és hiteles információk és bizonyítékok elemzésének és értelmezésének a készségét,
- fejleszt a történelmi források és a szakirodalom informatikai eszközökkel való keresésének a képességét,
- fejleszt a történelmi események, jelenségek és folyamatok kritikus értékelésének a képességét több szempontú történelmi források és szakirodalom felhasználásával,

- **fejleszti a független következtetések, nézetek, vélemények, álláspontok, eredeti javaslatok és megoldások megfogalmazásának a képességét,**
- fejleszti az önálló döntések meghozatalának a képességét, valamint a történelemszemléletet,
- fejleszti fogékonyságát a különféle történeti nézetekre, illetve a történelem elemzéseire és megérti, miért léteznek ilyenek,
- fejleszti a kommunikáció különböző formáinak a képességét (szóbeli, írásbeli, grafikai, illusztratív, valamint az informatikai eszközök révén).
- **ismerteti és elmagyarázza a szlovén és a magyar nemzeti szimbólumok jellemzőit,**
- ismerteti az Európai Unió szimbólumainak a jellemzőit,
- **értékeli a szlovén, az európai és a világ kulturális öröksége megóvásának és a környezetvédelemnek a jelentőségét,**
- ismerteti az emberiség elleni bűncselekményeket elkövető politikai rendszerek jellemzőit, a népirtást, a holokausztot és az emberi jogok tömeges megsértésének az egyéb formáit,
- **példákon szemlélteti az emberi jogok védelmével foglalkozó európai intézmények munkájának a jelentőségét,**
- példával szemléltetve kidolgoz egy tervet az európai intézmények intézkedésének menetéről egy adott emberjogi sérelem esetén.

5. MÓDSZERTANI AJÁNLÁSOK

5.1. A tantárgy céljainak elérése

A történelem tantárgy tanterve a tanulási célokra és folyamatfejlődési modellen alapul, amely az oktatás holisztikus koncepcióját jelenti. A modell során a tanuló meglévő ismereteiből, tudásából indulunk ki, serkentjük a különböző ismeretek fejlesztését és a tanuló minél önállóbb és aktív szerepét. A tanulóknak biztosítani kell az egész életre kiterjedő tanulás fejlesztésére való lehetőségét, valamint biztosítani kell a tudás (ön)ellenőrzését és az (ön)értékelését a törvénnyel összhangban.

Mivel a tanterv kötelező és választható témaköröket ír elő, ajánljuk, hogy a tanár a témákat főként a tanulók érdeklődése alapján válassza ki. Ajánljuk azt is, hogy amennyiben a tanár több párhuzamos osztályban tanít, próbáljon a különböző azonos évfolyamú, párhuzamos osztályban különböző választható témaköröket tanítani. A választható témaköröket kötelező jelleggel fel kell dolgozni, valamint ellenőrizni és osztályozni is kell azokat. Ajánljuk azt is, hogy a tanár az oktatásban minél több példát, esetet a helyi, regionális és nemzeti történelemből alkalmazzon.

Nyomatékosítjuk, hogy a tantervben a tartalmak kronologikusan-progresszíven vannak feltüntetve, valamint nagyobb témaköröket felölelő egészé állnak össze, amelyek lehetővé teszik a történelmi események, jelenségek, folyamatok, kérdések és problémák mélyebb megértését és problémaközpontú, teljes tárgyalását. Fontos az is, hogy a történelmi eseményeket aktualizáljuk, hiszen ezzel közelebb hozzuk a tanulók számára a történelmet, lehetőséget adunk a tapasztalati és autentikus tanulásra, valamint a tanulókat arra buzdítjuk, hogy aktívan és felelősségteljesen fogadják be a mai világot. Fel kell hívnunk a figyelmet arra, hogy a tanulási célok az alapokat határozzák meg, a konkrét operatív célokat pedig a tanár maga határozza meg a tanulási célokhoz mérten. Ezen kívül a tanulási tartalmak nem egy-egy tanulási egységet jelentenek, hanem mérlegelni kell, hány tanulási tartalom képez egy tanulási egységet, ez pedig a tanár és az ő szakmai önállóságára és a tanulók érdeklődésére van bízva.

A tanár a tanulási és tanítási folyamatban a modern irányvonalakkal összhangban a tanteremben több különböző szerepkörben jelenik meg: mint a tudás közvetítője, tanácsadó és a tanulók vezetője. A tanár az oktatásban különböző didaktikai módszereket használ fel. A tanulóknak tanácsot ad, és irányítja őket önálló munkájuk során. A tanulóknak lehetőséget kell adni az eredményeik saját módon való bemutatására, ezzel a tanár serkenti a tanulók aktív szerepét az osztályban és az érdeklődésüket a történelem iránt.

Az frissített történelem tanterv struktúrája lehetővé teszi a tanár számára a különféle didaktikai módszerek használatát, összhangban a történelem tanításának a didaktikai irányvonalával. Ennek során a tanár figyelembe veszi a tanulók közti individuális különbségeket is.

A tanár a tanulókat különféle didaktikai módszerekkel irányítja (projektmunka, autentikus és kutatótanulás, történelmi terepmunka, empirikus tanulás, közreműködéses tanulás, szerepjáték és szimulációk, tantárgyközi kapcsolatok, csapatmunka stb.) az önálló munka és

a többi tanulóval való interakció során. Bizonyos didaktikai módszerek serkentik és megismertetik a tanulókkal a történelmi forrásokkal (írott, képi, filmes, audio) való önálló munkát. A tanításnál ajánlott a modern IT-technológiák használata is, ami által a tanulók digitális kompetenciái fejlődnek.

A történelem tantárgy korszerű oktatása szempontjából rendkívüli jelentőséggel bír a más intézményekkel való együttműködés, amelyeknek közül van a történelemhez és a kulturális örökséghez (múzeumok, archívumok, galériák...), hiszen ezekben a tanulók fejlesztik a keresési képességüket, új információkat gyűjtenek, s teszik mindezt tisztelettudóan és felelősségteljesen, s ezzel egyidejűleg fejlődik a viszonyulásuk a kulturális örökségünk megőrzésére és védelmére.

5.2. Individualizáció és differenciálás

A lehetőségekhez és más különlegességekhez mérten a tanulókhöz alakítjuk a történelem tantárgy tanítását (belső differenciálás). Ez egyaránt vonatkozik az előkészületi, szervezési és kivitelezési fázisokra, valamint az ellenőrzésre és a tudásellenőrzésre is. Ennél különösképpen figyelünk a specifikus csoportokra és egyénekre; a nevelési-oktatási munka a Szlovén Köztársaság Általános Oktatás Szaktanácsa által elfogadott koncepciókon, irányelveken és utasításokon alapul:

- A tehetséges tanulók felismerése és a velük folyó munka,³
- Tanulási nehézségek az általános iskolában: a munkafolyamat koncepciója,⁴
- Gyerekek, akiknek ehézségeik vannak a tanulás egyes területein: utasítások az általános iskolás program alkalmazkodott kivitelezésére szakmai segédlettel,⁵
- Az idegen tanulók oktatásának irányelvei az iskolákban és óvodákban.⁶

³Elfogadva a Szlovén Köztársaság Általános Oktatási Szaktanácsának 25. ülésén, 1999. 02. 11.

⁴Elfogadva a Szlovén Köztársaság Általános Oktatási Szaktanácsának 106. ülésén, 2007. 10. 11.

⁵Elfogadva a Szlovén Köztársaság Általános Oktatási Szaktanácsának 57. ülésén, 2003. 04. 17.

⁶Elfogadva a Szlovén Köztársaság Általános Oktatási Szaktanácsának 123. ülésén, 2009. 06. 18.

5.3. Tantárgyközi kapcsolatok

A tantárgyközi kapcsolatok kivitelezhetők az oktatási célok, tartalmak, didaktikus módszerek, tantárgyközi témák szintjén (pl. könyvtári ismeretek, informatika, kulturális nevelés), valamint az elmélyült folyamatok tudásának és más összefüggő elemeknek a szintjén. Bizonyos tantárgyközi korrelációk a történelem tanítása során állandóak, míg mások újként

érvényesülhetnek. A tantárgyközi kapcsolatoknál ajánlott a különböző tantárgyakat tanító tanárok csapatmunkája is. Így például a reformáció témakörénél be lehet vonni a szlovén nyelvet tanító tanárt, aki a jelenséget más szemszögből közelíti meg, és magyarázza el: a tanárok együtt készítik el, kivitelezik és értékelik az órát.

- **Földrajz:** Különösen ajánlott a szorosabb és időbeli kapcsolat a földrajzi tanulási célokkal és tartalmakkal, főleg azoknál a történelmi témaköröknél, amelyek jó térbeli orientációt igényelnek. Ezen kívül ajánljuk, hogy folyamatos legyen a térképpel való munka azoknál a témaköröknél, amelyek ezt igénylik (az Ókori Kelet vidékei, Antik világ, Karantánia, nagy földrajzi felfedezések, mindkét világháború, dekolonizáció, globalizáció stb.) A tanulókat külön figyelmeztetni kell a földrajzi adottságokat ábrázoló és a történelmi térképekkel való különböző munkára, valamint a természetföldrajzi adottságokra és a térbeli és környezeti változásokra, amelyek hatottak a történelem folyására.
- **Szlovén nyelv:** A történelem tantárgy során a történelmi tényeket, jelenségeket és folyamatokat ismeretterjesztő és irodalmi részletekkel színesítve tárgyaljuk, hiszen ezek érdekesebbé teszik, és megvilágítják a történelmi tananyagot. A történelem tanítása az elmúlt történelmi események és értékek tárgyalásakor értelemszerűen kapcsolódik azokhoz a tudásokhoz, amelyeket szlovén órán sajátítottak el a tanulók.
- **Magyar nyelv:** A magyar történelem bizonyos eseményeit megfelelő részletekkel és tartalmakkal egészítjük ki a magyar irodalomból, amelyek lehetővé teszik a magyar nemzet társadalmi, kulturális és szociális fejlődésének megértését a különböző történelmi korszakokban.
- **Iskolai könyvtár (könyvtári ismeretek és informatikai tudás):** A történelemtanár bizonyos tanulási célokat az iskolai könyvtárossal és informatikussal karöltve kivitelezzen. A kiválasztott tanulási célokkal, könyvtári és informatikai tudású tartalmakkal, valamint az informatika segítségével együtt formálják meg az informatikailag jól képzett tanulót, aki képes lesz megszerezni, kiválasztani, értékelni, felhasználni és bemutatni az adott információkat a könyvtárban, valamint a máshonnan megszerzett információkat is, pl.: archívumok, múzeumok stb. Ebben főleg a különféle információs rendszerek, mint pl. a COBISS/OPAC vannak a segítségünkre. Lehetőség van használni még a virtuális könyvtárat, a digitális könyvtárat és más internetes portálokat, valamint számítógépes programot.
- **Ének-zene:** A mindennapi élettel és a kulturális vívmányokkal a különböző történelmi korszakokban foglalkozó tananyagoknál a történelem tantárgy szervesen összefonódik az ének-zenével. Bizonyos esetekben a történelemtanár felhasználhatja az adott kor zenéit (pl. a barokk témakörnél a barokk zenét).
- **Képzőművészet; technika és technológia:** A projektmunka és a különböző tevékenységek (szakkörök, kutató jellegű feladatok, más iskolai tevékenységek) során közösen tervezik a különféle termékeket, amelyek kapcsolatban lehetnek a történelem témaköreivel (kép, rajz, makett stb.).
- **Állampolgársági és nemzeti nevelés, valamint etika:** Számos tanulási cél tárgyalásánál az

előbb említett tantárgy szorosan fűződik a történelemhez. A tanár aktív módszertannal (mini disputa, szerepjáték) összekötheti a történelmet és az állampolgársági ismereteket, illetve az etikát. Fontos az is, hogy a történelem és az állampolgársági nevelés, valamint az etika összekapcsolódása fontos értékeket közvetítsen a demokratikus állampolgársággal kapcsolatban.

- Matematika és természettudományi tantárgyak: Ezeket a tantárgyakat is össze lehet kötni a történelemmel. Az idő megértéséhez és a történések, események összekapcsolásához elengedhetetlen a matematikai képzelőerő (évszámolás pl.: időszámításunk előtt), de kapcsolódhatnak konkrét történelmi példákhoz, esetekhez, eseményekhez is (pl.: Pitagorasz, Arkhimédész, Jurij Vega). Ugyanez vonatkozik bizonyos természettudományi tantárgyakra is (fizika, biológia, kémia).
- A kulturális nevelés, vagyis az ember kulturális tudatának és kifejezőmódjának formálása egyike az egész életen át történő tanulás központi elemének, hiszen fontos adaléka minden egyén teljes személyiséggé fejlődésének.

A különböző tantárgyaknál megjelenő tanulási célokba és tartalmakba, módszerekbe és technikákba be kell kapcsolni a kulturális-nevelési elemeket (kulturális nevelés mint tantárgyközi korrelációs téma). A tanár személyes példával, a tanulókat a kulturális tevékenységekben való aktív részvételére való buzdítással, a kulturális eseményeken való részvételre szoktatással segíti a tanuló személyes és esztétikai fejlődését, s egyben érzékenyítést. Segíti fejleszteni a kulturális kifejezőképességüket, formálja az olvasási szokásaikat, és képezi őket az elfogadásra, megértésre, és a különböző kulturális kifejezőmódok és a hagyományok befogadására (kultúrák közti megértés). A tanár különféle megközelítésekkel (motiváció, tananyagok, módszerek és formák) a tanulókat a kultúrához való kritikus, de főleg alkotói viszonyra buzdítja. Serkenti a kultúrák közti dialógust és a fiatalokban formálja az esztétikai, etikus és szellemi dimenziók érzékét.

5.4. Tudásellenőrzés és -felmérés

Az ellenőrzésnél és a tudásfelmérésnél a tanár köteles világos és érthető kritériumokat felállítani, amelyeket az oktatási követelmények alapján állít össze. A törvényben lévő határozatokkal, előírásokkal és a történelem tantárgy korszerű didaktikájával összhangban a tanár különféle formákat és módokat alkalmaz az ellenőrzésre és a tudásfelmérésre egyaránt.

A tanár ellenőrzi a tanulók tudását, és visszajelez a tanulóknak az eredményükről, tudásuknak szintjéről még a tudásfelmérés előtt. A tanárok azokat a deklaratív tudásokat (a történelmi események, jelenségek és folyamatok ismerete és megértése), procedurális tudásokat (kézségek és erények) ellenőrizték, amelyek a viszonyokra, viszonyulásra, beállítottságra, álláspontra vonatkoznak, amelyek a tanterv kötelező részéhez tartoznak (kötelező témakörök), valamint azt a tudást, amellyel a tanterv választható részénél foglalkoztak (választható témakörök). Különböző tudásfelmérési módokat lehet használni, mint pl. az autentikus feladatok vagy a portfólió.

A tudásfelmérés során megállapítandó és értékelendő a tanulók tudása az oktatási

követelményekhez képest. A tanár a tudásfelmérésnél különböző módszereket alkalmazhat, ilyenek a szóbeli feleltetés, írásbeli feladatok (pl. tudásfelmérő dolgozat, referátum, történelmi esszé), projektmunka, plakát, makett, különböző önálló bemutató, történelmi beszédgyakorlat, különféle bemutatók (pl. Power Point) stb.

Az ellenőrzésnél és tudásfelmérésnél a tanár különösképpen figyeljen:

1. a történelmi események, jelenségek és folyamatok ismeretére és megértésére:
 - történelmi események, jelenségek, folyamatok ismerete és megértése,
 - a történelem terminológiájának, kifejezéseinek és koncepcióinak a használata,
 - történelmi indokok, indítékok és következmények megkülönböztetése,
 - történelmi tények, bizonyítékok, vélemények, álláspontok és interpretációk közti megkülönböztetés,
 - a történelmi térben való eligazodás az időben;

2. a történelmi források elemzése, szintézisére és interpretációjára:
 - hithű és felhasználható információk és bizonyítékok, valamint több szempontú történelmi forrás és irodalom gyűjtése, válogatása, analízise és kritikus értékelése,
 - lényeges és nem lényeges adatok megkülönböztetése, elkülönítése,
 - önálló összegzések, konklúziók, határozatok, interpretációk, vélemények, álláspontok, nézőpontok, eredeti ötletek, megoldások és ajánlások kialakítása,
 - határozatok, konklúziók, vélemények, álláspontok, nézőpontok, eredeti ötletek és megoldások bemutatása különféle módokon (szóban, írásban, plakát segítségével, referátumokon, esszéeken keresztül, IT stb.);

3. különböző munkák, termékek elkészítésére, megírására, bemutatására (referátumok, plakátok, makettek, esszék, IT stb.):
 - a kiválasztott történelmi források és irodalom megfelelnek a munkák választott témájának,
 - a felhasznált történelmi források és irodalom megfelelően van lábjegyzetelve, valamint megjelölve a megjegyzésekben, illetve a bibliográfia tartalmában,
 - az írásos munkák megfelelő struktúrája: bevezetés, tárgyalás (fő rész) és összegzés,
 - a munka megfelelő bemutatása, az információs technológia használata stb.